

**ÜNİVERSİTE BİRİNCİ VE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
KADINA İLİŞKİN NAMUS ANLAYIŞI İLE İLGİLİ TUTUMLARI
(MERSİN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEKLEMİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BURCU ŞANLI

MERSİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KADIN ARAŞTIRMALARI

ANABİLİM DALI

MERSİN

HAZİRAN-2017

**ÜNİVERSİTE BİRİNCİ VE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
KADINA İLİŞKİN NAMUS ANLAYIŞI İLE İLGİLİ TUTUMLARI
(MERSİN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEKLEMİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BURCU ŞANLI

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

KADIN ARAŞTIRMALARI

ANABİLİM DALI

Danışman

Doç. Dr. Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ

İkinci Danışman

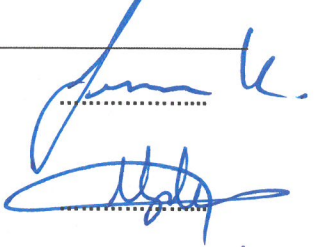

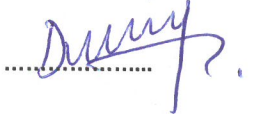
Prof. Dr. Ayşe AZMAN

MERSİN

HAZİRAN-2017

ONAY

Burcu ŞANLI tarafından Doç. Dr. Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ danışmanlığında ve Prof. Dr. Ayşe AZMAN ikinci danışmanlığında hazırlanan "Üniversite Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kadına İlişkin Namus Anlayışı ile İlgili Tutumları (Mersin Üniversitesi Örnekleme)" başlıklı çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından 16 Haziran 2017 tarihinde yapılan Tez Savunma Sınavı sonucunda oy birliği/çokluğu ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Ünvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Doç. Dr. Semra KOCAÖZ	
Üye	Doç. Dr. Mualla YILMAZ	
Üye	Doç. Dr. Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ	

Yukarıdaki Jüri kararı Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 05.07.2017 tarih ve 2012/53 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Süleyman DEĞİRMEN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezde kullanılan özgün bilgiler, şekil, tablo ve fotoğraflardan kaynak göstermeden alıntı yapmak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine tabidir.

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi

beyan ederim.

ETHICAL DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

16 Haziran 2017 / 16 June 2017

İmza / Signature

Öğrenci Adı ve Soyadı / Student Name and Surname

BURCU ŞANLI

ÖZET

Bu araştırma, birinci ve son sınıfta lisans öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarını belirlemek amacı ile tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 26 Aralık 2016-24 Mart 2017 tarihleri arasında Mersin Üniversitesi Çiftlikköy ve Yenişehir Kampüsü'nde yer alan fakülte ve yüksekokulların birinci ve son sınıflarında lisans öğrenimi gören toplam 657 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik anket formu ve geçerlik ve güvenilirliği 2009 yılında Gürsoy tarafından yapılan Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler, tanımlayıcı istatistikler, iki grup karşılaştırması için Mann Whitney-U testi, üç ve daha fazla grup karşılaştırması için Kruskal Wallis testi ve çoklu karşılaştırmalarda Tukey HSD testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmada öğrencilerin KİNATÖ toplam puan ortalamasının $100,78 \pm 17,04$ olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç bize öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili eşitlikçi tutuma sahip olduğu göstermektedir. Bununla birlikte araştırmada cinsiyeti kadın olan, çekirdek ailede yetişmiş, il merkezinde doğan, en uzun süre il merkezinde yaşayan ve ebeveynlerinin öğrenim düzeyi üniversite ve üzerindeki öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili eşitlikçi tutuma sahip olduğunu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, yakın gelecekteki toplumun önemli bir parçasını oluşturacak üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarının daha eşitlikçi olmasını sağlamaya ve öğrencilerde namus konusuna ilişkin farkındalık yaratmaya yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Namus anlayışı, kadın, üniversite öğrencileri, tutum.

Danışman: Doç. Dr. Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ, Mersin Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Doğum- Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Mersin.

İkinci Danışman: Prof. Dr. Ayşe AZMAN, Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

This study was conducted with the aim of determining the attitudes of university students who are in the first and last years of their undergraduate education towards the approaches to Woman's honor. The sample of the research consists of 657 students who study in the first and last years of the faculties and vocational schools located in Çiftlikköy and Yenişehir Campuses of Mersin University between the dates of 26 December 2016 and 24 March 2017. The data of the survey was collected by using a questionnaire form which was prepared by the researcher aimed at determining the socio-demographic characteristic of students and by using the Scale for Attitudes of University Students on Approaches to Women's Honor which was developed and its validity and reliability was provided by Gürsoy (2009). The data obtained was assessed by using descriptive statistics, the Mann Whitney-U test for two - group comparisons, the Kruskal- Wallis test for three or more group comparisons, and the Tukey HSD test in multiple comparisons. It was determined that the average score of the students in the survey was $100,78 \pm 17,04$. This result shows that the students have an equalitarian attitude towards the honor of woman. In addition, it was determined that students whose genders were female, who have grown up in core families, born in the porvince center, living in the province center for the longest time and whose parents had undergraduate and graduate education at university had an egalitarian attitude regarding the honor perception of the women ($p < 0,05$). In accordance with the results obtained; proposals have been made for the students, who will form the society mosaic in the near future, to make their attitudes towards the understanding of women honor be more equalitarian and create awareness regarding honor issue.

Keywords: Understanding of honor, women, university students, attitude.

Advisor: Associate Professor Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ, Mersin University, Department of Obstetrics and Gynecology Nursing, Mersin.

Second Advisor: Prof. Dr. Ayşe AZMAN, Mersin University, Department of Sociology, Mersin.

TEŞEKKÜR

Tezimin gerçekleŐmesinde katkılarından dolayı, aşağıda adı geçen kiŐilere içtenlikle teşekkür ederim.

Sevgili hocam, tez danıŐmanım Sayın Doç. Dr. Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ'a değerli bilgi, gürüŐ ve önerileriyle araŐtırmama büyük katkıda bulunmasının yanısıra her fırsatta hissettirdiği manevi desteği için,

Sevgili hocam, ikinci tez danıŐmanım Sayın Prof. Dr. Ayşe AZMAN'a değerli yönlendirmeleri ve önerileriyle çalıŐmama yön verdiği için,

Doç. Dr. Elif GÜRSOY'a ölçeğini kullanmama izin verdiği için,

ArŐ. Gör. Ahu AKSOY, ArŐ. Gör. Filiz DEĞİRMENCİ, ArŐ. Gör. Aslıhan AKSU ve ArŐ. Gör. Aysu KOPTUR'a destekleri için,

Seden ZAMAN CEYLAN'a dostluğu için,

Sevgili eŐim Oral ŞANLI'ya sonsuz sevgi, anlayış ve sabırla bana her zaman destek olduğu ve hep olacağını bildiğim için,

Oğlum Ege ve kızım Ada'ya benim oldukları ve bana karŐılıksız sevgiyi hissettirdikleri için teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	i
ONAY	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
KISALTMALAR ve SİMGELER	ix
1.GİRİŞ	i
2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.1. Namus Kavramı	4
2.2. Namus Anlayışı ve Namusla İlişkilendirilen Kavramlar	4
2.2.1. Toplumsal Cinsiyet ve Namus	4
2.2.2. Ataerkillik ve Namus	6
2.2.3. Din ve Namus	7
2.2.4. Bekaret ve Namus	8
2.3. Namusa ilişkin Tutum farklılıkları: Kadın ve Erkek Ayrımı	9
2.4. Toplumsal Cinsiyet ve Namus Temelli Şiddet	10
2.5. Namus ve Töre Cinayetleri	12
2.5.1. Dünya’da Namus Temelli Şiddet ve Namus Cinayetleri	13
2.5.2. Türkiye’de Namus Temelli Şiddet ve Namus Cinayetleri	14
2.5.3. Türkiye’de namus temelli şiddeti engelleme amaçlı yapılan bazı düzenlemeler	14
3. MATERYAL VE YÖNTEM	17
3.1. Araştırmanın Şekli	17
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri	17
3.3. Araştırmanın Bağımlı Bağımsız Değişkenleri	17
3.4. Araştırmanın Evreni	18
3.5. Araştırmanın Örneklemi	18
3.6. Araştırma Soruları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
3.7. Verilerin Toplanması	22
3.7.1. Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması	22
3.7.1.1.Üniversite Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Anket Formu	22
3.7.1.2. Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği	23
3.8. Veri Toplama Formlarının Ön Uygulaması	23
3.9. Araştırmanın Etik Boyutu	23
3.10. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması	24
3.11. Verilerin Değerlendirilmesi	24
3.12. Araştırmanın Sınırlılıkları	24
3.13. Araştırmanın Zaman Çizelgesi	24
4.BULGULAR	26
5.TARTIŞMA ve SONUÇ	39
KAYNAKLAR	50
EKLER	56
ÖZGEÇMİŞ	62

TABLULAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 3.13.1. Araştırmanın Zaman Çizelgesi	25
Tablo 4.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri	26
Tablo 4.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özellikleri	28
Tablo 4.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Öğrenim Durumları	29
Tablo 4.4. Öğrencilerin Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancalarının Dağılımı	30
Tablo 4.5. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancalarının Dağılımı	31
Tablo 4.6. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerine Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancalarının Dağılımı	35
Tablo 4.7. Öğrencilerin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı	37

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simge	Tanım
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AGİK	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı
BKH	Binyıl Kalkınma Hedefleri
CEDAW	Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
FRA	Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
KADEM	Kadın ve Demokrasi Derneği
KAMER	Kadın Merkezi Eğitim Üretim Danışma ve Dayanışma Vakfı
KİNATÖ	Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği
KSGM	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
MEÜ	Mersin Üniversitesi
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SS	Standart Sapma
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜBAKKOM	Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonları
X	Ortalama

1.GİRİŞ

Literatürde, “namus” kelimesi sözlük anlamıyla toplum içinde ahlak kurallarına karşı beslenen bağlılık, dürüstlük ve doğruluk anlamına gelirken; dünyanın farklı toplumlarında algılanıp yorumlanması kültürden kültüre ve hatta aynı kültür içinde kişiden kişiye farklılıklar göstermektedir. Günümüzde namus kavramı, kadına ilişkin namus anlayışı, namus temelli şiddet ve namus adına işlenen cinayetler giderek daha çok tartışılır hale gelse de konuyla ilgili bilimsel araştırmalar sınırlı sayıdadır (TDK, 2005; Akkoç, 2007; Gürsoy, 2009; Erenoğlu, 2008; Dinçer, 2007; KSGM, 1998). Gerek yurt içinde gerekse yurt dışındaki namus kavramını ve namus anlayışını etkileyen faktörlere ilişkin bilimsel çalışmaların çok az sayıda çalışma yapılmış olması, araştırmacıyı bu araştırmayı yapmaya yönelten en önemli nedenlerden biri olmuştur.

Namus kavramının bir taraftan dürüstlük diğer taraftan da kadın ve onun cinselliği ile eş değer tutulması, erkeğe atfedilen namus ile kadına atfedilen namusun farklı yorumlanması içinde bulunduğumuz toplumun önemli sorunlarından biridir. Erkeklerin genellikle toplum tarafından aktif roller üstlenmeleri istenirken, kadınlarda örf ve adetlere uygun davranmaları ve daha pasif bir yaşam sürmeleri beklenmektedir. Toplum tarafından kadınlar adeta kamusal alandan dışlanmakta ve özel alanda yaşamlarını sürdürmeleri istenmektedir. Kadın ve erkeklere yönelik söz konusu cinsiyetçi bakış açısı, farklı toplumlarda farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır.

Özellikle ataerkil ve dinlerini yoğun yaşayan toplumların en önemli sosyalizasyon ajanlarından biri olan ailenin; gelecek nesillerini oluşturan genç üyelerinin, toplumsal cinsiyete ve namusa ilişkin anlayış ve tutumlarını etkileyen parametreler; içinde bulunduğu sosyo-demografik özelliklerdir. Bu parametrelerin en önemlileri; gençlerin cinsiyetleri, anne ve babalarının öğrenim düzeyleri, ailenin ekonomik gelir düzeyi, mezun oldukları lise şeklinde sıralanabilir. Ayrıca bir toplum ya da bölgedeki namus anlayışı ile toplumun diğer kesimlerinin namus anlayışı birbirine benzemeyebilir. Farklı uluslar, etnik gruplar, dinler ve kültürlerarası çeşitlilik var oldukça toplumların namus kavramına yükledikleri anlamlar birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Toplumda yaygın namus anlayışına bakılacak olursa namuslu kadın denilince; evliyse cinsel anlamda kocasına sadık bir kadın, evli değilse cinsel saflığını koruyan bir kadın akla gelmektedir. Özellikle ataerkil toplumlarda yerleşmiş olan geleneklere göre, bir erkeğin ailesinin onurunu/şerefini koruması beklenirken, kadının da namusunu koruması zorunlu tutulmaktadır. Geleneksel bir bakış açısının hâkim olduğu bu tür toplumlarda, kadınların özgürlükleri kısıtlanmakta, kendilerini rahatça ifade etmeleri engellenmekte, hayatları baskı altına alınmakta, kimi zaman sağlıkları bozulmakta ve hatta en temel hakkı olan yaşama hakkı elinden alınmaktadır. Sayıları gün geçtikçe artmakta olan kadına ilişkin namus anlayışı temelli şiddet vakaları, namus ve töre cinayetleri devlet organları tarafından birtakım

önlemler alınmasına karar verilmiştir (Akkoç, 2007; Erenoğlu, 2008; Pervizat, 2005; Gürsoy, 2009).

Namus kavramının incelendiği Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgeleri'ndeki 13 ilde namusun algılanışını araştıran Kadın Merkezi Eğitim Üretim Danışma ve Dayanışma Vakfı (KAMER) (2005) tarafından yapılan çalışmada; "Namus nedir?" sorusuna "Karım, bacım, annem, ailem, kadının cinselliği, bekaret, kadınların toplumsal kurallara itaati, erkeğin şerefi-haysiyeti, kadınların erkeklere itaati, kadınların iffeti, dinin emrettiğidir." şeklinde yanıtlar verilmiştir. Bunun tam tersi olarak "Namussuzluk nedir?" sorusuna ise "Kadının bekâretini kaybetmesi, kadının açık gezmesi, erkeklerle konuşması, âşık olması, ailenin istemediği biriyle evlenmek istemesi, izinsiz dışarı çıkması, zina yapması, dedikoduya sebep olacak davranışlar sergilemesi, dili uzun olmasıdır." şeklinde kendi içinde tutarlılığı olan yanıtlar alınmıştır.

Namus kavramını inceleyen bir diğer çalışma olan "Türkiye'de Üniversite Öğrencilerinin Kadına İlişkin Namus Algısı"na göre, namus kadınlar için evlilik öncesi ve evlilik dışı cinsel ilişkinin olmaması anlamına gelmekte, özellikle erkek öğrenciler için bekâretin büyük önem taşıdığı görülmektedir. Öğrencilerin namusa ilişkin tutumlarının oluşmasında, üniversite eğitiminden çok ailenin ve toplumun 'namus kültürünün' kritik rol oynadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Özellikle erkek öğrencilerin, cinsellik yaşanmadığı sürece kadınların flört etmesini onaylamalarına karşın kadınların evlenmeden cinsel ilişki yaşamalarına karşı oldukları saptanmıştır. Cinsiyetin, mezun olunan lisenin ve ebeveynlerin eğitim düzeyinin öğrenci tutumlarını etkileyen faktörlerin başında geldiği görülmüştür. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre, imam hatip lisesi mezunlarının diğer lise mezunlarına göre ve anne-baba eğitim düzeyi düşük olanların, yüksek olan öğrencilere göre daha geleneksel tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (Gürsoy & Arslan Özkan, 2014).

Namus kavramının yanı sıra kadına yönelik namus anlayışı temelli baskı ve şiddet eğilimi, öğrenim düzeyine göre değişkenlik göstermektedir. Genel anlamda toplumun öğrenim düzeyi arttıkça kadınların maruz kaldıkları namus temelli baskı ve şiddet azalmaktadır. Erenoğlu (2008) ile Gürsoy (2009)'un yaptıkları çalışmalarında, kadına ilişkin namus anlayışı konusunda ailenin sahip olduğu sosyo-demografik özelliklerin öğrencilerin tutumlarına önemli ölçüde etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca anneleri yüksek öğrenim düzeyi olan öğrencilerin, toplumsal cinsiyet rolleri ve namus anlayışı konusunda tutumlarının daha eşitlikçi olduğu saptanmıştır.

Ülkemiz gelişmekte olan ülkelerden biri olduğundan, kadın erkek fark etmeksizin genç nesilin kadına ilişkin sahip olduğu tüm algılar toplumun geleceğini yansıtmaktadır. Burdan yola çıkarak; bir toplumun gelişmişlik düzeyini artırmanın en önemli ve en etkili yolunun gençlerin eğitimini en üst seviyede tutmak olduğu ileri sürülebilir. Üniversiteden mezun olan öğrencilerin yakın gelecekte eğitim, siyaset, hukuk, sağlık, sanat ve benzeri gibi birçok farklı alanda meslek

sahibi olacağı ve toplumun bütününe oluşturan önemli birer unsur olacağı da göz önüne alındığında toplumun yakın gelecekteki namus anlayışının üniversite gençliği üzerinden gözlenebileceğinin önemli olduğu söylenebilir.

Dolayısıyla bu araştırma, dört yıllık örgün eğitimin ve kampüs yaşamının öğrencilere - varsa- pozitif yönde etkisini belirleyebilmek, üniversitede öğrenim gören birinci ve son sınıf öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarının bağlı olduğu sosyo-ekonomik parametrelerin araştırılması amacıyla yapılmıştır. Ayrıca Mersin Üniversitesi'nde yapılan bu araştırma, elde edilen sonuçlarından gelecekte yapılacak çalışmalara bilimsel kaynak oluşturması açısından önem taşımaktadır. Bu araştırmayı şimdiye kadar yapılan diğer çalışmalardan ayıran en önemli özellik ise birinci ve son sınıf öğrencilerinin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarını karşılaştırmalı olarak ele almasıdır. Bu bağlamda araştırmada üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarına yönelik istatistiki veriler ortaya koyarak ve bir Mersin Üniversitesi profili oluşturulmak istenmiştir.

2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI

2.1. Namus Kavramı

Türk Dil Kurumu (TDK) (2005) sözlüğünde *namus* kelimesine iki farklı tanım yapılmaktadır. Bunlar;

1. Bir toplum içinde ahlak kurallarına karşı beslenen bağlılık.
2. Dürüstlük, doğruluk.

Kimi toplumlarda ahlak kurallarına, toplumsal değerlere bağlılık ve dürüst olma misyonu erkeğe yüklenirken, kadınlara da iffetli olma hali yüklenmektedir. Özellikle ataerkil ve müslümanların yoğun olarak yaşadığı toplumlarda namus kavramının ortak paydası; kadın, kadın cinselliği, çoğu zaman bekaret anlamına gelen cinsel saflık ve hatta kadın cinselliğinin denetlenmesi olarak görülmektedir. Namus bireylere hangi davranışların doğru, hangilerinin yanlış olduğu göstererek yaşamın birçok alanını düzenleme iddiasında iken; zaman içinde yaşanan kültür, tek tanrılı dinler ve ataerkil düzenin etkisi ile erkeğin kadın bedeni üzerinden tanımladığı bir olgu olarak algılanmaya başlanmıştır (Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi, 2008:17).

Ayrıca bir toplum ya da bölgedeki namus anlayışı ile toplumun diğer kesimlerinin namus anlayışı birbirine benzemeyebilir. Vargün'ün çalışmasına (2002) göre farklı uluslar, farklı etnik gruplar, farklı dinler ve kültürlerarası çeşitlilik var oldukça toplumların namus kavramına yükledikleri anlamlar birbirinden farklı olabilmektedir. Örneğin çoğu müslüman toplumlarda, *erkeklerin namusu*, ailedeki kadınların iffetini koruma mücadelesine dayanmakta ve bu durum, erkeklerin itibarını, güvensiz bir biçimde kadınların cinsel davranışlarına bağımlı kılmaktadır (Abu-Odeh, 2015).

2.2. Namus Anlayışını Etkileyen Kavramlar

Bu bölümde namus kavramı ile ilişkili toplumsal cinsiyet, ataerkillik, din ve bekaret kavramları ele alınmıştır.

2.2.1. Toplumsal Cinsiyet ve Namus

Tek başına *cinsiyet* kavramı kişinin kadın ya da erkek olarak sahip olduğu biyolojik özelliklerini tanımlamaktadır. '*Toplumsal cinsiyet*' ise biyolojik cinsiyetten farklı olarak, toplumsal ve kültürel olarak belirlenen, içeriği toplumdan topluma olduğu kadar tarihsel olarak da değişebilen *cinsiyet konumu* ya da *cins kimliğidir*. Toplumsal cinsiyet sadece cinsiyet

farklılığını değil aynı zamanda cinsler arasındaki eşitsiz güç ilişkilerini de belirtmektedir (Berktaş, 2009:16). Butler'a (2005/2010:50) göre cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki ayrım ilk başlarda 'biyolojik kaderdir' ifadesine itiraz etmek için, aynı zamanda da toplumsal cinsiyetin kültürel olarak inşa edildiği savı için kullanılmıştır.

Kadın ve erkek arasındaki genetik ve anatomik farklılıklar anlamına gelen cinsiyetten farklı olarak toplumsal cinsiyet herhangi bir zamanda ya da herhangi bir toplumsal konumda olan bir kadın ya da erkeğe biyolojik cinsiyeti nedeniyle atfedilen toplumsal, kültürel ya da ekonomik temelli davranış biçimleri, beklentiler, yüklenen sorumluluklar ya da roller bütünü olarak tanımlanmaktadır. Biyolojik ve fizyolojik temelli cinsiyet farklılıklarından yola çıkılarak erkeklerin kamusal alanda aktif olarak var olması, kadınların özel alanlara anne olmak, çocuk yetiştirmek ve ev işlerinden sorumlu bir birey olarak görülmesi geleneksel bakış açısının bir ürünüdür. Bu bakış açısı şüphesiz ki biyolojik değil ideolojik ya da toplumsal kaynaklıdır (MacKinnon, 1989/2003:11). Kadın, geleneksel roller çerçevesinde özel alanla kısıtlanmakta, ev işleri ve çocuk bakımından sorumlu tutulmakta ve bu durum kamusal yaşama katılım açısından bir dezavantaj oluşturmaktadır.

Kadına toplumsal cinsiyet çerçevesinde atfedilen bir diğer önemli görev ve sorumluluk alanı olarak ailesinin ya da kocasının *namusunu korumakla* görevli olması gösterilebilir. Ülkemizde namus konusu özellikle kız çocuklarının cinselliği ile bağdaştırılıp erkek çocuklarını dolaylı olarak etkilemektedir. Ayrıca aileler erkek çocuklarına dikkatli olmalarını öğütlerken, kız arkadaşlarını ve kendilerini zor durumda bırakmalarını konusunda uyarır hale gelmektedirler. 'Adının çıkması', 'namusu için var olması' gibi ibarelerle 'kızların korunması' gerektiği düşünülerek 'namusunu korumak' maksadıyla aileler tarafından kız çocukları erkeklere kıyasla daha fazla baskı ve gözetim altında tutulmaktadır. Sayılan'a göre anne-baba, kardeş, yakın ve uzak akraba ve hatta komşular ergenlik sonrası kızların davranışlarını yakından izlemekte ve cinselliklerini denetleme işinin kızların kendilerine ait olmadığı düşünmektedirler (Sayılan, 2011:80).

Kadınlara toplumsal cinsiyet roller çerçevesinde yüklenen tüm bu bahsedilen rol ve sorumluluklardan doğan sorunların çözümüne ilişkin yapılan düzenlemelerin etkin bir biçimde çözüm sağlayamadığı savunulabilir. Bu nedenle son yıllarda toplumsal cinsiyet temelli sorunların yalnızca fırsat eşitliği sağlamayı vadeden yasalarla çözümlenemeyeceği ve yapılan birçok düzenlemenin toplumsal cinsiyete karşı duyarsız olduğu belirtilmektedir. Bu nedenlerle toplumsal cinsiyet farklılığını dikkate alan yasalara kota gibi önlemlere ihtiyaç duyulduğu kabul edilmeye başlanmıştır (Sancar, 2007:446).

Bu doğrultuda tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadınların toplumsal yaşamda karşılaştıkları sorunların çözümlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği sağlamak amacıyla birçok sözleşme imzalanmış, düzenlemeler yapılmış ve geleceğe dair yasal düzenlemeler planlanmış ve

raporlar yayınlanmıştır. Böylece ülkemizde, Anayasa ve yasalarla kadın-erkek eşitliğini güvence altına alınmıştır. Ayrıca ülkemiz Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) öncelikli olmak üzere, Avrupa Sosyal Şartı, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) gibi kuruluşların sözleşme, karar ve tavsiyeleri, Kahire Dünya Nüfus ve Kalkınma Konferansı Eylem Planı, 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Planı ve Pekin Deklarasyonu, Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH) ve Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde ulusal mevzuatına aktarması gereken kadın-erkek eşitliği ile ilgili Avrupa Birliği (AB) direktifleri doğrultusunda politikalar geliştirmeyi, yasal düzenlemeler yapmayı ve bu yasaları uygulamaya geçirmeyi taahhüt etmiştir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından 2008-2013 yılları arasına kadınların toplumsal yaşamda karşılaştıkları sorunların bütünlükçü bir yaklaşımla ele alınması ve bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların işbirliği içinde hareket etmeleri ve toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının tüm ana plan ve programlara yerleştirilmesi amacıyla yıllarını kapsayan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013 yapılmıştır. 2013 (KSGM: 2008). Bu eylem planı, 2014-2018 yıllarını içerecek şekilde yeniden düzenlenmiştir.

2.2.2. Ataerkillik ve Namus

Ataerkil ideoloji, daha ilk şekillenmeye başladığı andan itibaren erkeği rasyonellik (akıl/zihin), uygarlık ve kültür ile buna karşın kadını irrasyonellik, doğa ve duygusallık ile özdeşleştirmiştir (Berktay, 2010:152). Ataerkil toplumda, biyolojik temelli farklılıklara dayanarak erkeklerin kadınlar üzerinde iktidar kurması adeta meşrulaştırılmaktadır. İktidar kavramının erkeklikle bir tutulması düşüncesi özellikle aile kurumu başta olmak üzere toplumun tüm hiyerarşik düzenine yerleşmiş durumda olduğu söylenebilir. Geleneksel toplumlarda çocuklar çoğu zaman baba figürüyle korkutularak, sindirilerek, ve hatta kimi zaman şiddet görerek büyütülmekte; merakları, özgür davranışları ve kendini gerçekleştirme engellenmektedir. (Yörükoğlu, 1992).

Ataerkil düşünce sisteminde kadın, cinselliği ve bedeni konusunda söz sahibi olmayan, erkeğin korumasına ve hatta egemenliğine ihtiyaç duyan edilgen bir varlık olarak görülmektedir. Kandiyoti'ye (2011) göre, klasik ataerkillikte yapısal özellik olarak, kadınlar ve erkekler için farklı hiyerarşiler söz konusudur. Cinslerin faaliyet alanları adeta birbirlerinden ayrılmıştır. Kadınlar evlendikleri zaman emeklerine ve üreme kapasitelerine erkekler tarafından el konulmaktadır. Kadınların doğaları gereği ev kadını ve anne oldukları ve bunun tüm tarihsel süreç içinde bu şekilde olduğuna ilişkin kabul, erkeğin kadın üzerinde kurduğu

iktidarın doğallaştırılmasıdır. Bu süreçte kitle iletişim araçları yalnızca dünyayı olduğu gibi yansıtan araçlar değil, dünyada erkek iktidarını yeniden üreten ve çoğaltan araçlardır. Burada sorun toplumsal cinsiyet ideolojisini erkekler lehine üreten ataerkil ideolojiyi deşifre edebilme bilincinin kadın ve erkekler tarafından kazanılmasıdır (Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü: 1996).

Tam da bu noktada feminist hareketin, kadına karşı erkek şiddetinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı ataerkil özel dinamiklerinin görülmesini, bu konuda adeta kadınların ufku genişletmesini ve tartışabilmelerini sağladığı söylenebilir. Bu konudaki mücadeleler sayesinde önceleri *özel, mahrem, aile içi, gizli, saklı* olan alanlar, zaman içinde kadınların yakınları olan erkekler tarafından şiddete maruz kaldığı politik bir alan haline gelmiştir (Bayram & Işıldak, 2014:15). Feministlerin '*özel alanın politikleştirilmesi*' sloganının anlamı tam da burada yatmaktadır. Özel alanın politikleştirilmesi demek, kadınların yaşamlarında karşılaştıkları sorunları ve gereksinimlerini kamusal alanın erkek merkezli değerlerine uydurma gereği duymadan, kendi ağızlarından ve kendileri tarafından politik sorunlar ve talepler halinde ifade etmeleri anlamına gelmektedir (Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü: 1997).

2.2.3. Din ve Namus

Ülkemizde cinsiyet eşitsizliklerinin yaratılıştan gelen biyolojik farklarla ilgili olduğu ve değiştirilemez insan tabiatının bu cinsel ve toplumsal farkları zorunlu kıldığı düşüncesi erkek egemenliğini besleyen bir düşünce olup bu düşünce sadece dinsel, muhafazakâr ve taşra kökenli bir düşünce olarak kalmayıp, kimi zaman modern, kentli ve orta sınıf zihniyetin de temelini oluşturabilmektedir. Türkiye'deki yaygın bakış açısına göre cinsiyet rejimi doğuştan gelen yani ilahi yaratılış gereği olarak da ifade edilebilen birtakım farklılıklara dayandırılmaktadır. Bu anlayış, kimi zaman islami kimi zaman laik kaynaklardan beslenebildiğinden yaygın olarak kabul görmektedir (Sancar,2016:305). İnançlar, bireylerin kendi iç dünyaları ile ilgili algıların ve tanımların meydana getirdiği sürekli duygulardır. Bilgi, kanaat ve dini duyguları kapsayan ve bir tür psikolojik olay olan inançlar, çoğu zaman bireysel ilkelerin de kaynağıdır (Şimşek, Akgemci ve Çelik, 2010:75). Toplumdaki erkek egemen zihniyetinin ve onun korunması altında görülen namus kavramının *yaratılış gereği* 'Tanrı'dan gelen biyolojik farklılıklar temeline dayandığı' söylenmektedir. Çünkü bu 'inanç' doğrultusunda doğal bir hiyerarşi ve hukukun (doğal hukuk) varlığı savunulmaktadır. Bu bilgilere ek olarak çok eşlilik, örtünme, çocuk evliliği ve kadınların kamusal yaşamdan dışlanması gibi geleneksel uygulamalar kapitalist devletlerde çok daha yaygındır. Bu da bir toplumun islami niteliğini değerlendirmek için nüfusun dinsel bağlılığından ziyade toplumun daha geniş politik projesine atıfta bulunulması gerektiğini göstermektedir (Sayılan, 2011:75).

Namus kavramının ise toplumsal cinsiyet ile paralel olarak toplumun önemli oranda bağlı olduğu dinin kurallarına ve toplumsal değerlerine uygun olarak şekillendiği söylenebilir. Berktaş'a (2009) göre gerek batı, gerekse doğu geleneğinde kadın bedeni, bedenselliğin en somut ifadesi olarak görülmektedir. Çünkü kadın, doğurganlığı ve üremede oynadığı rol nedeniyle daha donanımlı kabul edilmektedir ve bu nedenle erkeğe göre doğayla daha çok özdeşleştirilmektedir. Dolayısıyla batı hristiyan geleneksel söylemi ile islami geleneksel söylem arasında benzerlikler bulunduğu savunulabilir. Toplumsal ve ailesel düzeni ve ahlaki korumakla görevlendirilen ve bu ahlaki bekçiliği batıda onur, doğuda namus koduyla pekiştirilen erkek için kadının adeta bir tehlike unsuru olarak görülmektedir.

2.2.4. Bekaret ve Namus

Namusla ilişkilendirilen en önemli kavramlardan birisi de bekaret kavramıdır. Kimi toplumlar tarafından kadınların evlilik öncesi cinsel beraberlik yaşamaması çoğu zaman kabul edilemez bir konu olarak ele alınmaktadır. Çünkü genç bir kadının bekaretini koruması, kendisinin ve ailesinin 'namusunu koruması' ile eş değer tutulmaktadır. Dolayısıyla bekaret kadınlar için artık bireysel ve fizyolojik bir olgu olmaktan çıkmış, içinde bulunulan kültür ve inançlar tarafından çerçevelenen ve hatta muayene etmek suretiyle kimi zaman 'kontrolü yapılan' bir olgu haline gelmiştir. Evlilik öncesi bekarate verilen önem, çoğu müslüman toplumlarda, hatta yoğun bir modernizasyon sürecinden geçmiş olanlar dahi, erkek egemen namus anlayışının temelini oluşturmaktadır (İlkkaracan, 2015:26).

Bekaret konusu ve bekaret kontrolleri kadın bedenine uygulanan en büyük cinsel şiddetlerden biri olduğu ve çoğu zaman bekaretin tıpkı namus konusunda olduğu gibi çoğunlukla erkeklere özgü bir saplantı haline gelebildiği savunulabilir. Erkekler için, kadınların evlenmeden önce hiçbir cinsel birleşme yaşamamış olması arzusu, adeta kendilerince edinecekleri bir zafer kazanma isteği olarak görülmektedir. Söz konusu düşünceye göre bekaretin tek ve en büyük kanıtı olan 'kızlık zarı' olmayan biriyle evlenmek, daha önce 'kirlenmiş' ya da 'kirlenilmiş' sayılmaktadır. Bu nedenle insan haklarına son derece aykırı bir unsur olan 'bekaret kontrolü' yapılabilmektedir ve sonuç namus cinayetlerine kadar büyüyebilmektedir. Son yıllarda bu toplum şartlarında daha önce cinsel birliktelik yaşamış kadınların buldukları çare de evlenecekleri erkeğe 'namusuna leke sürülmemiş' olduğunu gösterebilmek adına suni bekâret operasyonu' geçirmek olmaktadır. Bu sayede yırtılan zar onarılarak eskisi gibi 'el değmemiş' görünümüne tekrar kavuşup 'kanlı çarşaf' beklentisinde olan erkek ve aile halkının isteklerini yerine getireceği söylenmektedir (Cindoğlu, 2015). Dolayısıyla evlilik daha en başından namus kaygısıyla yalan ve aldatılma üzerine kurulacağı

savunulabilir. Bu durum tek başına da olsa ataerkil toplum yapısının yeniden üretilmesine ve daha da güçlenmesine zemin hazırlayan bir unsur olarak yerini almaktadır.

2.3. Namusa ilişkin Tutum Farklılıkları

2.3.1. Tutum Kavramı

Tutum; bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilim olarak tanımlanmaktadır. Bir tutum bireyin düşünce, duygu ve davranış eğilimlerini birbirleriyle uyumlu kılmaktadır (Smith'ten akt. Kağıtçıbaşı,2013:110). Bir kimse, nesne ya da durumla ilgili oldukça organize ve sürekli olan inanç ve duygulardır. Kişinin başka bir birey, nesne ya da duruma karşı takındığı bu tutum belirli bir biçimde davranmasına yol açmaktadır. Konu olarak diğer insanları, grupları, fikirleri, farklı yöreleri ya da nesnelere temel alabilmektedir. (Güney akt. Şimşek, Akgemci ve Çelik, 2010:77)

Birçok sosyal psikoloğa göre tutum, bilişsel bir öge kimilerine göre davranışı yönlendiren duyumsal bir ön düşünce, kimilerine göre de ideoloji ya da kanaat oluşumunu etkileyen değerler bütünü, bir tavır alıştır (İsen ve Batmaz, 2006:279). Bireyler, olaylara kendi görüş açılarından bakarlar ve kişisel tutumları kişisel yargılarını oluştururlar. Tutumların zayıflamaları ve hatta tamamen değişmeleri söz konusu olabilir (Şimşek, Akgemci ve Çelik, 2010:78)

2.3.2. Namusa İlişkin Tutum Farklılıkları: Kadın ve Erkek Ayrımı

Namus konusundaki çifte standart, kadınları kamusal olarak “ayıp” sayılan davranışlar konusunda mahkum ederken, aynı davranışlardan (özellikle cinsel suçlardan) erkekleri muaf tutmaktadır. Kadın muhtaç ve düşkün bir yaşam sürmeye mecbur bırakılmakta, özsaygısı ile birlikte özgüveni de sistematik olarak zayıflatılmaktadır (Donovan, 1985/2010:26). Geleneksel bakış açısına sahip toplumlarda erkeklerin cinsel tecrübeleri bizzat kendileri tarafından erken yaşlardan itibaren gururla, övgüyle ve hatta kimi zaman abartılarak anlatılırken, bu konuda kadınların deneyim yaşaması bir tarafa rahatça konuşması bile adeta tabu haline getirilmektedir. Erkekler kendi cinsel organlarından, eşli ya da eşsiz yaşadığı cinsel tecrübelerinden kendi aralarında ya da karma bir grup içinde rahatça söz edebilirken, kadınların benzer davranışlarda bulunması toplumda hoş karşılanmama eğilimindedir. Ayrıca kadınlara ilişkin namus, çoğu zaman giyim tarzı (açıklık-kapalılık), yaşam biçimi (geç saatte eve girip çıkmalar, tatiller) kimi zaman karşı cinsle birlikte herhangi bir şekilde vakit geçirmek ya da 'kadınların bacaklarının arasında' aranabilmektedir (Mernissi, 2015). Görüldüğü üzere erkek

cinsel anlamda ne kadar tecrübeli olursa olsun, evleneceği ya da ciddi bir ilişki yaşamak istediği kadının bakire olmasını arzulayabilmektedir. Kadının sahip olduğu 'zar', söz konusu toplumlar için cinsel saflığın ve namusun en somut kanıtıdır. Cinsel ilişki sonrasında kadına ilk kez 'sahip olan' erkek, kadın üzerinde egemenlik kurduğuna ve artık kendi namusu sayıldığı inancındadır. (Cindoğlu, 2015).

Erkeklerin evlilik öncesi cinsel tecrübelerinden söz etmişken tam da bu noktada 'fuhuş' ve 'zina' konusuna değinilmelidir. Ülkemizde yasal düzenlemelere göre fuhuş suç değildir; ancak ahlaka aykırılığı belirsiz bir "erkek davranışı" olarak kodlanmaktadır ve bu sayede erkeklere tehlikeli tutkularını sakınleştirmeyi/dizginlemeyi kendi kendilerine öğren(me)meleri olanağı yaratılmaktadır (Sancar,2014:258). 'Genel ev' adı verilen ve devlet denetiminde fuhuş yapılan bu yerlerin varlığı ve burada yalnızca erkekler tarafından yaşanan tecrübelerin övgüyle anlatılması, kadın ve erkek arasındaki toplumsal cinsiyet olgusunun ve ataerkil ideolojinin devlet kurumları tarafından yeniden üretildiğinin bir kanıtı olarak gösterilebilmektedir. Ülkemizde 'zina' konusundaki yasal düzenlemelerin değişim sürecini inceleyecek olursak:

"1996 yılına dek Türk Ceza Kanunu, zinayı, cezayı gerektiren suç olarak kapsıyordu ve zinanın tanımında erkekler ile kadınlar arasında farklılıklar gösteriyordu. Bu farkların, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın kadınlar ve erkeklerin kanun önünde eşit olması gerektiğini belirten 10. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle, Aralık 1996'da erkekler için zinayı tanımlayan madde, Haziran 1998'de kadınlar için zinayı tanımlayan madde, Anayasa Mahkemesi tarafından yürürlükten kaldırıldı. Yürürlükten kaldırılan maddeler, kadın için, kocasından başka bir erkekle tek bir cinsel ilişkinin zina işlemiş olmak için yeterli olduğunu belirtiyordu. Evli bir erkek, karısından başka bir kadınla birlikte yaşadığı kanıtlanana dek, zinayla suçlanamıyordu. Bu maddelerin yürürlükten kaldırılmasından beri, zina, yasalarda suç olarak görülmüyor." (İlkkaracan, 2015:145).

Sözü edilen yaygın bakış açılarından farklı olarak kadın bedeni ve kadın cinselliği odaklı namus anlayışı dışındaki algılamalar, namus konusunda *genel ahlâk kurallarını vurgulayan* yaklaşımlardır. Bu eğilimdeki kişiler namusu insan ilişkilerinde *saygılı olmak, dürüst çalışmak* gibi kavramlarla açıklamaktadır. Genellikle yüksek öğrenimli ve belli bir toplumsal konumu olan meslek sahipleri, büyük kentlerde doğmuş ve büyümüş kişiler toplumun her alanında yaptıkları işlerde ve insanlara karşı davranışlarında dürüst olmaları, kendi istedikleri gibi bir yaşamı sürdürürken çocuklarını, toplumu, ülkeyi ve daha genel olarak *insani değerleri de gözetmeleri* gibi kavramlarla açıklamaktadırlar. Bu tür yaklaşımlara sahip olanlarda, kadın ve aile konusu, daha çok eşlerin birbirine bağlılığı, aileye ve çocuklara bağlılık gibi konular üzerinden tartışılmaktadır (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu: 2005).

2.4. Toplumsal Cinsiyet ve Namus Temelli Şiddet

Çoğunlukla kadınlar uzun yıllar boyunca çoğu zaman karşı cinslerinden olmak üzere toplumsal cinsiyet kalıplarına ya da geleneksel namus anlayışlarına bağlı partnerleri tarafından

birçok şiddet biçimine maruz kalmış ve kalmaya devam etmektedir. Örneğin dövme, yaralama, öldürme gibi 'fiziksel şiddet' görmelerinin yanı sıra isteği dışında cinsel ilişkiye zorlama ya da benzeri konulara baskı yapma temeline dayalı 'cinsel şiddet' gören bireyler de mevcuttur. Bunların yanı sıra yine çoğunlukla kadınlar kıskanma, aşağılama, toplum içinde küçük düşürme, eleştirme, gibi 'duygusal şiddet' ve rıza olmadan parasını yönetme, parasına ya da diğer varlıklarına el koyma ya da çalışmasına izin vermemesi sonucunda ekonomik bağımsızlık elde edememesine neden olarak 'ekonomik şiddet'e de maruz bırakılmaktadır (Ünkap, 2009).

"Kadına şiddet, tarih boyunca normalleşen ve ataerkil düzen içinde kurumsallaşan kadın ve erkek arasındaki ilk ve temel işbölümünü idame ettirmede kullanılan bir araç olagelmıştır. Kadın cinselliği ve üreme potansiyelinin sosyal grupların kendi nesillerini yeniden üretmeleri sürecinde taşıdığı önem, kadın bedenini toplumsal denetime maruz bırakmıştır. Bu nedenle kadın üzerindeki erkek hâkimiyeti sınıflı toplumlar oluşmadan çok önceleri başlamış ve çoğu durumda şiddet ve zor kullanımı içermiştir." (Ertürk, 2015:32-33).

Bireylerin çocukluk döneminde annelerinin fiziksel şiddete maruz kalmaları, kadınların eşlerinden gördükleri fiziksel şiddet, özellikle erkeklerin fiziksel şiddet uygulamasını artıran önemli faktörlerden biridir. Şiddetin çocuklara yönelmesinde de, kadınların ve erkeklerin fiziksel şiddet mağduriyeti önemli düzeyde etkili olmaktadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı: 2015:145).

Türkiye'de 1998 yılında çıkarılan 4320 sayılı "Ailenin Korunmasına Dair Kanun" aile içinde kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla oluşturulmuş bir kanun olup, aile içi şiddetle ilgili o güne kadar olan ataerkil yerleşik kabulleri kabul etmeyen taraflara devlet desteğiyle yasama ve yürütmeden destek alarak yargı yolu açma imkanı verilmiştir. Bu kanun kapsamında yalnızca fiziksel şiddet değil tüm şiddet türleri yer almaktadır ve ayrıca aynı çatı altında yaşayan yalnızca aile üyeleri değil kan bağı aranmaksızın tüm bireyler bu kanun kapsamında yer almaktadır (KSGM Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı 2016).

Aile içi şiddetin yanısıra bireylerin birbirine cinsel, fiziksel, sözel ve duygusal istismar uygulaması, temel hak ve özgürlüklerinde kısıtlamalar yapması şeklinde tanımlanabilen flört şiddeti konusu da çoğu zaman namus temelli şiddet ile temellendirilebilir. Cinsel ilişkiye zorlamak, fiziksel zarar vermek, kıskanmak, baskı ya da otorite kurmak, takip etmek, küçümsemek ve bunun gibi davranışlarda bulunmak da bu flört şiddeti kapsamında yer almaktadır. Flört şiddeti konusunda üniversite öğrencilerine yapılan bir çalışmada birinci sınıf öğrencilerinin %18,0'inin, son sınıf öğrencilerinin ise %40,1'inin flört ilişkilerinde şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir (Zeyneloğlu, Vefikuluçay, Erdost ve Temel ve Aslan, 2007:70) Flört şiddetine neden olan en önemli etkenler; ilişkiye başlama yaşının küçük olması, kendilerini kanıtlama isteği, geçmişte şiddete uğramak, aile içi şiddet görmek, toplumsal cinsiyet rolleri ve ayrımcılığı ve madde bağımlılığı olarak sıralanabilmektedir (Mıhçıokur & Akın, 2015:13). Bu noktada özellikle üniversite öğrencilerinin flört şiddetini önlemeye ve

azaltmaya yönelik programların oluşturulup hayata geçirilmesi, şiddete uğrayan öğrencilerin danışmanlık ve tedavi hizmeti alabilecekleri merkezler oluşturulması gerektiği savunulabilir.

2.5. Namus ve Töre Cinayetleri

Namus cinayeti TDK sözlüğü (2005) tanımına göre:

1. Namus temizleyebilmek için işlenen cinayet.
2. Töre cinayeti'dir.

Namus cinayetleri; toplum tarafından oluşturulmuş namus adına kalıplaştırılmış birtakım rol ve davranış biçimlerine uymayan, kadın bedeni ya da cinselliği üzerine temellendirilmiş, çoğu zaman kadınların/kız çocuklarının ya da bu davranışlara sebebiyet veren erkeklerin öldürülmesiyle sonuçlanan cinayetler olduğu savunulabilir.

Töre cinayeti ise TDK sözlüğünde (2005) "bazı bölgelerde töre kurallarına uymama sebebiyle genellikle genç kız veya kadınların aile meclisi kararıyla yine aileden biri tarafından öldürülmesi" şeklinde tanımlanmıştır. Görüldüğü üzere töre cinayetleri, namus cinayetlerine göre farklı bir kapsamda olup, bağlı olunan ailenin ya da aşiretin gelenekleri ışığında çoğu zaman 'töre gereği' ya da 'ailenin namusu temizlemek' adına yapılan cinayetler olup kimi zaman aile meclisinin bir araya gelip karar alındığı için namus cinayetlerine göre daha planlı olduğu söylenebilir. Kan davalarının da töre cinayetleri kapsamına girdiği ve töre cinayetlerinin altında yatan en büyük nedenin aslında ataerkil toplum yapısı olduğu savunulabilir.

Pervizat (2005) yaptığı çalışmada, namus gerekçe gösterilerek işlenen töre cinayetleri, namus cinayetlerinin tiplerinden birisini oluşturduğunu ifade etmektedir. Aynı çalışmada namus cinayetlerinde, kadınların bedenleri ve hayatları ile ilgili özerkliklerini ifade etmeleri ve kadınların bireyselleşmesi ile ilgili içinde bulunduğu topluma karşı ortaya çıkışları değil o aşiret yapısının ve feodal sistemin içerisindeki düzenin sürdürülmesinin önemi ve devamlılığını sağlaması önem teşkil ettiği görülmektedir.

Namus adına işlenen cinayetler, dünyanın farklı bölgelerinde rastlanmaktadır. Kadınlar dünyanın her yerinde özellikle karşı cinslerinin şiddetine maruz kalmaktadırlar. Ayrıca Türkiye'de ve dünyada öldürülen veya intihara zorlanan kadınlar son yıllarda gizlenemez biçimde gündemdedir. Kadın bazen tecavüze uğradığı için, bazen sevdiği ile konuştuğu için, bazen babasından hamile kaldığı için ve benzer durumlarda namus adına cinayet işlenmektedir (Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği, 2007).

2.5.1. Dünya’da Namus Temelli Şiddet ve Namus Cinayetleri

Dünya Sağlık Örgütü’nün 2005 yılındaki araştırmasına göre dünyada kadınlar arasında yaşam boyu fiziksel şiddet görme sıklığı %13 ile %61 arasında değişmektedir. 2000 yılında yapılan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Ulusal Şiddet Kadınları Araştırması’na göre, ABD’de kadınların yaklaşık %25’i şimdiki ya da eski eşlerinden fiziksel şiddet görmüş ya da tecavüze uğramıştır (akt. KSGM, 2008:91).

Kadınlar dünyanın dört bir yanında çeşitli nedenlerle öldürülmektedir ve söz konusu kadın cinayetlerinin önemli birçoğu kadının eşi, boşandığı eşi, erkek arkadaşı, birlikte yaşadığı erkek ya da babası, erkek kardeşi ya da diğer erkek akrabaları olduğu ve namus cinayetlerinin genelde ülkelerin müslüman nüfusları içinde daha yoğun olarak işlendiği görülmektedir. Ancak namus cinayetlerinin esas olarak ataerkil toplumsal yapıya dayandığı ve kökenleri İslamiyet öncesi döneme kadar uzanmaktadır. Namus cinayetlerini oluşturan kültürel yapı, örf ve adetlere dayanmakta ve aile içindeki erkek egemen yapının sürdürülmesine hizmet verdiği etmektedir (KSGM, 2006:109).

“Kültüre, eğitim düzeyine, iklime, yaşam koşullarına, dış dünya ile ilişkilerine, yazılı ya da yazılı olmasa bile varlığı kabul edilen kurallara ve kadının toplum içerisindeki konumuna göre töre ve namus kavramı ve cinayetleri dünya nüfusunun çoğu tarafından farklı adlarla da olsa bilinmektedir. Namus cinayetleri, Avrupa’da *tutku ve ihtiras cinayetleri* adı ile bilinirken; Asya ve Afrika’da *namus cinayetleri* adını almaktadır. Her iki tanımlamada toplumlarda istenmeyen sosyolojik bir vaka olarak kendini göstermektedir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği’nin 2000 yılında hazırladığı rapora göre, dünyada yılda 5000 kadın namus bahane edilerek öldürülmektedir. Namus cinayeti işlenen ülkeler arasında Bangladeş, Brezilya, Ekvator, Mısır, Hindistan, İsrail, İtalya, Ürdün, Fas, Pakistan, İsveç, Türkiye, Uganda ve Britanya yer almaktadır. Asya kıtasında, Ortadoğu’da ve Kuzey Afrika’daki ülkelerin bazılarında namusa dayalı olarak gerçekleştirilen cinayetler, namus cinayeti olarak görülmektedir. Bu nedenle de pek çok ülkede kayda geçmeyen namus cinayetleri, bu ülkelerde yok olarak görülmektedir.” (akt. Milli Eğitim Bakanlığı, 2008: 13).

“Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA) tarafından 2014 yılında 28 AB üyesi ülkede, 42.000 kadınla yüzyüze gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarına göre:

“Her üç kadından birinin 15 yaşından itibaren fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığını, son 12 ayda ise bu oranın %8 olduğunu, kadınların yaygın biçimde istismara uğradığını ancak bunların çok azının kayıtlara geçtiğini, aile içi şiddet vakalarının sadece %14’ünün ve diğer şiddet vakalarının sadece %13’ünün rapor edildiğini, şiddetin gerçekleştiği ilişkiyi bitiren kadınların hala risk altında olduğunu, her beş kadından ikisinin (%43) şimdiki veya eski eşi/hayat arkadaşından psikolojik şiddet gördüğünü, 15 yaşından itibaren kadınların %18’inin ısrarlı takip mağduriyeti yaşadığını, kadınların yaklaşık %12’sinin 15 yaşından önce yetişkin biri tarafından cinsel istismara maruz kaldığını, eşi veya hayat arkadaşının şiddetine maruz kalan kadınların %42’sinin hamile iken de şiddet gördüğünü göstermiştir.” (akt KSGM.: 2016:9).

2.5.2. Türkiye’de Namus Temelli Şiddet ve Namus Cinayetleri

Kadınlara yönelik şiddetle mücadele etmek amacıyla özellikle 1990’da “Dayağa Hayır!” kampanyası kendinden sonra gelen süreçteki gelişmelerin ve mücadelenin kurumsallaşması açısından adeta bir milat sayılmaktadır. Bu mücadele hareketi sonrasında oluşan şiddet karşıtı hareketi de kalıcılaştırabilmek için kadınların kendilerine ait kadın danışma merkezleri ve sığınma evleri oluşturmaları kapsamında kendi kurumlarını yaratmayı amaçlamışlardır. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Ankara Kadın Dayanışma Vakfı ve Altındağ Kadın Danışma ve Sığınma Evi bu kurumsallaşma sürecinin ilk örneklerindedir. Ayrıca 1996’da Mersin Bağımsız Kadın Derneği ve 1997’de Diyarbakır’da Kadın Merkezi Eğitim Üretim Danışma ve Dayanışma Vakfı (KAMER) kurulmuştur. Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonları (TÜBAKKOM) kadınlara hukuk danışmanlığı desteği verme imkânı sağlamıştır. Tüm bu sözü edilen kurumsallaşma sürecinde kazanılmış sayılabilecek en büyük zaferlerden bazıları: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kadın misafirhaneleri yönetmeliğinin çıkarılması yani ulusal sistem içinde artık kadınlara danışma ve sığınak hizmeti verilmeye başlanması, yerel yönetimlerin kadın dayanışma merkezleri ve sığınaklar açmaya başlaması, KSGM’nin kuruluşu şiddete uğrayan kadınlara Bilgi Başvuru Bankası oluşturması, üniversiteler bünyesinde kadın sorunları ve araştırma merkezlerinin kurulması, valilikler bünyesinde Kadının Statüsü Birimi’nin oluşturulmasıdır (Işık, 2009; Moroğlu, 2012). 2000’li yıllar ve sonrasındaki eğilim ve gelişmeler ise 1990’lı yıllarda temelleri atılan kadına karşı şiddete karşı mücadele etmedeki kurumsallaşma sürecinin yerleşmesi, yaygınlaşıp kitlelere aktarılması ve söz konusu ulusal ve uluslararası kurallara ve kanunlara dayanarak mücadele etmek gibi faaliyetleri içermektedir.

Günümüzde aile içi şiddet konusu kadınların özel hayatlarının gizli bir konusu olmaktan artık çıkmış, kamusal ve hatta toplumsal bir sorun olarak görülmektedir. Bu konudaki kadın hareketinin yani şiddete karşı protestoların geçmişi yalnızca otuz yıl kadar öncesine dayanmaktadır.

“1987 yılında binlerce kadının sokağa çıkarak, ‘Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü’ adı altında aile içi şiddete dikkat çekmesi ve bunu protesto etmesi bu konuda bir milat oluşturmuştur. Bu eylem, eş tarafından dövülen bir kadının davasına bakan yargıcın, ‘kadının sırtından sopayı karnından sıpayı eksik etmeyeceksin’ ifadesini kullanmasına tepki olarak gelişmişti.” (Kadın ve Demokrasi Derneği: 2014:49).

2.5.3. Türkiye’de namus temelli şiddeti engelleme amaçlı yapılan bazı düzenlemeler

1979 yılında kabul edilen CEDAW, Türkiye’de 1985 yılında imzalanmış ve 1986 yılında yürürlüğe girmiştir. CEDAW Komitesi’nin 12 nolu Tavsiye Kararı (1989), kadınların şiddetten korunmasının üye devletlerin yükümlülüğünde olduğu belirtilmiş ve ülke raporlarında bu

yönde geliştirilen tedbirlerin rapor edilmesi istenmiştir. Komitenin 19 nolu tavsiye kararında (1992) ise, kadına yönelik şiddetin cinsiyete dayalı ayrımcılığın bir sonucu olduğu açıkça beyan edilmiş ve şiddetin en önemli sebeplerinden birinin kadına yönelik ayrımcılık olduğu vurgulanmıştır (KSGM Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010, 2006).

1990 yılında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve yine aynı yıl Başbakanlık bünyesinde Aile Araştırma Kurumu kurulmuştur. Şiddete uğrayan kadınların barınma, psikolojik ve hukuki destek almak için başvurabilecekleri 'Kadın Sığınma Evleri' ve 'Kadın Dayanışma Merkezleri' açılmıştır.

Anayasa Mahkemesi 1992'de Medeni Kanun'daki "Kadının çalışmasını kocasının iznine bağlayan" maddeyi eşitlik ilkesine aykırı bularak iptal edilmiştir. 1998'de kabul edilen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına dair Kanun ile kadına yönelik şiddete karşı çok önemli bir güvence sistemi oluşturulmanın ötesinde aile içi şiddet kavramı ilk defa hukuksal bir metinde yer almıştır. Ayrıca 2003'te Aile Mahkemeleri kurulmuş ve 4320 sayılı kanunun uygulanmasından doğan davalar görülmeye başlanmıştır (Arat,2010:89-92).

2005 yılı itibariyle *Töre saikiyle kasten öldürmeye* ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmeye başlanmıştır (Arat,2010:93). Ancak incelemelere ve istatistiklere göre bu düzenleme maalesef caydırıcı olmaktan uzakta kalmıştır. 2003-2007 yılları arasında Türkiye genelinde gerçekleştirdiği çalışma sonuçlarını içeren "Töre ve Namus Cinayetleri Raporu'nda (2008), töre ve namus cinayetlerinden ölen kişi sayısının 4 yıl içinde 1100'ü aştığı, bunun 370'nin (%30) namus sebebiyle işlenen cinayetler olduğu saptanmıştır. Ayrıca söz konusu raporda, bu cinayetlerinin, *kadının, ataerkil yapıdan kaynaklanan özellikle namus kavramıyla tanımlanan cinselliğe ilişkin kendisinden beklenen rollere aykırı davranmasıyla veya başka ifadeyle cinselliğe ilişkin geleneksel toplumsal normlardan ciddi sapmalar durumunda* işlendiği belirtilmiştir. Evli kadının bir başka kişi ile cinsel ilişki yaşaması veya birlikte yaşaması, boşanmış bir kadının eski kocasının akrabası veya yakın komşusu ile evlenmesi, bekar kadının evlilik öncesi cinsel ilişki yaşaması, kadına rızası dışında aile baskısı ile evlilik yaptırılması, evli kadının zorla kaçırılıp tecavüze uğraması, erkeğe yönelik sosyo-kültürel baskılar ve benzeri nedenler söz konusu raporda töre ve namus cinayetlerinin sebepleri olarak sıralanmıştır.

İstanbul Sözleşmesi olarak da adlandırılan 'Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi', kadına yönelik şiddetle mücadelede uluslararası alanda atılmış oldukça önemli bir adımdır. Ülkemiz sözleşmeyi ilk imzalayan ülkeler arasında yer alarak ve çekincesiz onaylayarak kadına yönelik şiddetle mücadele konusundaki kararlılığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte İstanbul Sözleşmesi'nin iç hukuka yansıtılması amacıyla, Sözleşme tedbirlerine uygun şekilde '6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun' hazırlanarak 2012 yılında

yürürlüğe konmuştur. Bu kanun yasal altyapıyı daha da güçlendirerek, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi bir üst seviyeye taşımakta ve getirdiği kapsamlı düzenlemelerle uluslararası alanda da emsal teşkil etmektedir (Moroğlu, 2012). Yapılan tüm bu düzenlemelerle ülkemizde kadınların ve aile kurumunun toplumda daha güçlenmesi ve haklarının korunması amaçlanmıştır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Şekli

Araştırma, tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Bu araştırma, Mersin İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan Mersin Üniversitesi'nin Yenişehir ve Çiftlikköy Kampüsü'ne bağlı fakülte ve yüksekokullarda lisans öğrenimi gören birinci ve son sınıf öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın uygulandığı üniversiteye ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Mersin Üniversitesi (MEÜ) 16 fakülte (Denizcilik Fakültesi, Dış Hekimliği Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Fen - Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi, Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi, Tarsus Teknoloji Fakültesi, Tıp Fakültesi, Turizm Fakültesi), 9 yüksekokul (Anamur Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Devlet Konservatuvarı, Erdemli Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, İçel Sağlık Yüksekokulu, Silifke Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Takı Teknolojisi ve Tasarımı Yüksekokulu, Tarsus Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Yabancı Diller Yüksekokulu) ve 12 meslek yüksekokulu (Anamur Meslek Yüksekokulu, Aydıncık Meslek Yüksekokulu, Denizcilik Meslek Yüksekokulu, Erdemli Meslek Yüksekokulu, Gülnar Mustafa Baysan Meslek Yüksekokulu, Mersin Meslek Yüksekokulu, Mut Meslek Yüksekokulu, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Silifke Meslek Yüksekokulu, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Tarsus Meslek Yüksekokulu, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu) bulunmaktadır. MEÜ Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı Aralık 2016 kayıtlarına göre, MEÜ'de 18192 kadın, 26258 erkek olmak üzere toplam 44450 öğrenci öğrenim görmektedir. MEÜ'ye bağlı toplam 1676 öğretim elemanı (262 profesör, 158 doçent, 317 yardımcı doçent, 261 öğretim görevlisi, 133 okutman, 55 uzman ve 490 araştırma görevlisi) bulunmaktadır.

3.3. Araştırmanın Bağımlı Bağımsız Değişkenleri

Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı tutumları araştırmanın bağımlı değişkenlerini oluştururken, öğrenim gördüğü bölüm, sınıf, yaş, cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise, kardeşi olma durumu, kardeş sayısı, aile tipi, aile gelir düzeyi gibi sosyo-demografik özellikleri, doğdukları ve yaşadıkları yerlere ilişkin özellikler (doğum yeri, en uzun yaşadığı yerleşim yeri, şu

anda yaşadığı yer) ebeveynlerin öğrenim durumu araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmuştur.

3.4. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini, Mersin ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan MEÜ Yenişehir ve Çiftlikköy Kampüsü'ne bağlı fakülte ve yüksekokullarda öğrenim gören 3754 birinci sınıf, 4505 son sınıf olmak üzere toplam 8259 öğrenci oluşturmaktadır.

3.5. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemini; Mersin ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan MEÜ Yenişehir ve Çiftlikköy Kampüsü'ne bağlı fakülte ve yüksekokulların birinci ve son sınıflarında lisans öğrenimi gören, araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini, fakülte ve yüksekokulların birinci ve son sınıflarından örnekleme alınacak kadın ve erkek öğrenci sayısı "Tabakalı Rastgele Örnekleme Yöntemi" ile belirlenmiştir. Örneklemin belirlenmesine ilişkin sayısal veriler aşağıda yer almaktadır.

N=	3754	N=	4505	$n_0 = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1) + t^2pq}$
t=	1,96	t=	1,96	
p=	0,5	p=	0,5	
q=	0,5	q=	0,5	
d=	0,05	d=	0,05	
n=	346	n=	354	
Tabaka Ağırlığı	0,0927	Tabaka Ağırlığı	0,079	

*Araştırmanın yapıldığı tarihte Diş Hekimliği Fakültesi'ne öğrenci alımı olmadığından Diş Hekimliği Fakültesi örnekleme dahil edilmemiştir.

1. TABAKA						
BÖLÜMLER*	1. Sınıf	Wh (tabakaya ağırlığı)	nh (tabakalara düşen öğrenci sayısı)	Son Sınıf	Wh (tabakaya ağırlığı)	nh (tabakalara düşen öğrenci sayısı)
ECZACILIK FAKÜLTESİ	82	0,022	7	88	0,020	7
EĞİTİM FAKÜLTESİ	575	0,153	53	575	0,128	46
FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ	808	0,215	75	1184	0,263	93
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ	78	0,021	7	157	0,035	12
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ	575	0,153	53	664	0,147	52
İLETİŞİM FAKÜLTESİ	173	0,046	16	183	0,041	15
MİMARLIK FAKÜLTESİ	95	0,025	9	118	0,026	9
MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ	480	0,128	45	871	0,193	68
SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ	13	0,003	1	55	0,012	4
TIP FAKÜLTESİ	272	0,072	25	154	0,034	12
TURİZM FAKÜLTESİ	212	0,056	19	98	0,022	8
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU	96	0,026	9	69	0,015	5
İÇEL SAĞLIK YÜKSEKOKULU	295	0,079	27	289	0,064	23
GENEL TOPLAM	3754	1,000	346	4505	1,000	354

2. TABAKA						
			W_h	W_h	n_h	n_h
BÖLÜMLER ve CİNSİYETLER	1. Sınıf	Son Sınıf	(tabaka ağırlığı)1. Sınıf	(tabaka ağırlığı) Son sınıf	(tabakalara düşen birey sayısı) 1. Sınıf	(tabakalara düşen birey sayısı) Son Sınıf
ECZACILIK FAKÜLTESİ						
Kadın	47	40	0,57317	0,45455	4	3
Erkek	35	48	0,42683	0,54545	3	4
TOPLAM	82	88	1	1	7	7
EĞİTİM FAKÜLTESİ						
Kadın	388	364	0,675	0,633	36	30
Erkek	187	211	0,325	0,367	17	16
TOPLAM	575	575	1	1	53	46
FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ						
Kadın	456	617	0,564	0,521	42	48
Erkek	352	567	0,436	0,479	33	45
TOPLAM	808	1184	1	1	75	93
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ						
Kadın	67	94	0,859	0,599	6	7
Erkek	11	63	0,141	0,401	1	5
TOPLAM	78	157	1	1	7	12
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ						
Kadın	304	325	0,529	0,489	28	26
Erkek	271	339	0,471	0,511	25	26
TOPLAM	575	664	1	1	53	52
İLETİŞİM FAKÜLTESİ						
Kadın	62	60	0,358	0,328	6	5
Erkek	111	123	0,642	0,672	10	10
TOPLAM	173	183	1	1	16	15
MİMARLIK FAKÜLTESİ						

Kadın	55	76	0,579	0,644	5	6
Erkek	40	42	0,421	0,356	4	3
TOPLAM	95	118	1	1	9	9
MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ						
Kadın	126	261	0,263	0,300	12	20
Erkek	354	610	0,738	0,700	33	48
TOPLAM	480	871	1	1	45	68
SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ						
Kadın	1	8	0,07692	0,14545	0	1
Erkek	12	47	0,92308	0,85455	1	3
TOPLAM	13	55	1	1	1	4
TIP FAKÜLTESİ						
Kadın	110	64	0,40441	0,41558	10	5
Erkek	162	90	0,59559	0,58442	15	7
TOPLAM	272	154	1	1	25	12
TURİZM FAKÜLTESİ						
Kadın	88	46	0,41509	0,46939	8	4
Erkek	124	52	0,58491	0,53061	11	4
TOPLAM	212	98	1	1	19	8
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEK OKULU						
Kadın	41	35	0,42708	0,50725	4	3
Erkek	55	34	0,57292	0,49275	5	2
TOPLAM	96	69	1	1	9	5
İÇEL SAĞLIK YÜKSEKOKULU						
Kadın	170	185	0,57627	0,64014	16	15
Erkek	125	104	0,42373	0,35986	11	8
TOPLAM	295	289	1	1	27	23
GENEL TOPLAM					346	354

Yapılan istatistiksel hesaplama göre araştırmanın örnekleme 346 birinci sınıf ve 354 son sınıf olmak üzere toplam 700 lisans öğrenimi gören öğrenci alınmıştır. Tabakalarda yer alan bölümlerden hangi öğrencilerin örneklem kapsamına alınacağına ise “Basit Rastgele Örneklem Yöntemi” kullanılarak karar verilmiştir. Bu örnekleme yöntemine göre, tabakalarda yer alan öğrenciler isimlerine numara verilerek sıralanmış ve basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak örnekleme alınacak öğrencilere karar verilmiştir. Analiz sırasında 43 öğrencinin veri toplama formlarını eksik doldurduğu belirlenmiş ve bu öğrenciler örneklem kapsamı dışında bırakılarak örneklem 657 öğrenci ile tamamlanmıştır.

3.6. Araştırma Soruları

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışına ilişkin tutumları geleneksel mi eşitlikçi mi?
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutum puanları öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre değişkenlik gösteriyor mu?
3. Araştırmaya katılan son sınıf öğrencileri ile birinci sınıf öğrencilerinin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutum puanları arasında fark var mı?

3.7. Verilerin Toplanması

3.7.1. Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik anket formu (Ek.1) ve Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği (Ek.2) kullanılarak toplanmıştır.

3.7.1.1. Üniversite Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Anket Formu

Literatür taranarak (Gürsoy, 2009; Atış, 2010; Erenoğlu, 2008; Zeyneloğlu, 2008) hazırlanan öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarını etkileyebileceği düşünülen ‘Anket Formu’ (Ek.1) 14 adet sosyo-demografik faktör sorusundan (öğrenim gördüğü bölüm ile sınıf, yaş, cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise, kardeşi olma durumu, kardeş sayısı, aile tipi, aile gelir düzeyi, doğum yeri, en uzun yaşanan yerleşim yeri, şu anda yaşadığı yer, ebeveynlerin öğrenim durumu) oluşmaktadır.

3.7.1.2. Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği

Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği (KİNATÖ) (Ek.2), 2009 yılında Gürsoy tarafından geliştirilmiştir. Ölçek likert tipi olup 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki her bir ifade l'den 5'e kadar puanlanmaktadır. "Tamamen Katılıyorum" yanıtı 1 puan, "Katılıyorum" 2 puan, "Kararsızım" 3 puan, "Katılmıyorum" 4 puan, "Tamamen Katılmıyorum" yanıtı 5 puan almaktadır. Ölçekte tersine kodlanması gereken ifadeler de bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan ise 125'tir. Ölçeğin "Geleneksel Namus Anlayışı", "Eşitlikçi Yaklaşım" ve "Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı" olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin "Geleneksel Namus Anlayışı" alt boyutunu oluşturan madde sayısı 9'dur ve bu alt boyuttan en düşük 9 en fazla 45 puan alınabilir. Ölçeğin alt boyutlarından "Eşitlikçi Yaklaşım"ı oluşturan madde sayısı 11'dir. Bu alt boyuttan en az 11 en fazla 55 puan alınabilir. Ölçeğin "Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı" alt boyutunun madde sayısı 5'tir ve bu alt boyuttan en az 5 en fazla 25 puan alınabilir. Ölçekten alınan puanın 125'e yakın olması bireylerin kadına ilişkin namus anlayışı tutumlarının eşitlikçi olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.93 olarak belirlenmiştir (Gürsoy, 2011). Bizim çalışmamızda da ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0.93 bulunmuştur.

3.8. Veri Toplama Formlarının Ön Uygulaması

Anket formunda yer alan soruların uygulanabilirliğini ve anlaşılabilirliğini değerlendirmek amacıyla gerekli izinler alındıktan sonra araştırma kapsamına alınmayan Mersin Üniversitesi İçel Sağlık Yüksekokulu ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim gören 175 hemşirelik öğrencisine 04-08 Mart 2013 tarihleri arasında ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda anket formunda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

3.9. Araştırmanın Etik Boyutu

Veri toplama araçları uygulanmadan önce 11 Ağustos 2016 tarihli 2016/246 sayılı karar ile Mersin Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul izni (Ek.3) ve 21 Eylül 2016 tarihli ve 605/855 sayılı karar ile Mersin Üniversitesi Rektörlüğü'nden kurum izni (Ek.4) alınmıştır.

Örneklem kapsamına alınan öğrencilere araştırmacı tarafından araştırmanın amacı ve yöntemi açıklanarak, araştırmaya katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı ve istediklerinde araştırmadan çekilebilecekleri belirtilerek sözel onamları alınmıştır. Araştırmaya kabul eden öğrencilere araştırmacı tarafından araştırmanın amacı ve yöntemi açıklanarak yazılı onamları alınmıştır (Ek.5). Araştırma süresince öğrencilerin istedikleri takdirde araştırmacıya

ulaşabilmeleri için araştırmacının iş adresi, e-mail adresi, iş yeri, ev ve cep telefonu numaraları verilmiştir.

3.10. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Veri toplama araçları MEÜ Çiftlikköy ve Yenişehir Kampüsü'nde yer alan fakülte ve yüksekokulların birinci ve son sınıflarında lisans öğrenimi gören toplam 657 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmanın örneklem kapsamına alınan öğrencilere, anket formu ve KİNATÖ 26 Aralık 2016-24 Mart 2017 tarihleri arasında uygulanmıştır. Veri toplama araçlarının uygulanmasına sınıflarda derse ara verildiğinde başlanmış ve dersin sorumlu öğretim elemanından sözel izin alınmıştır. Öğrencilerin veri toplama araçlarını bireysel olarak doldurmaları sağlanmıştır. Veri toplama araçlarının uygulanması yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

3.11. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlandıktan sonra SPSS for Windows 20.0 (Statistical Package for Social Sciences) bilgisayar programına aktarılmış ve gerekli analizler bu programda yapılmıştır. Araştırmada ilgili fakülte ve yüksekokulların birinci ve son sınıf öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri bağımsız değişken, KİNATÖ puanları ise, bağımlı değişkenleri oluşturmaktadır. İstatistiksel testlerin anlamlılık düzeyi için $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir. Üniversitede öğrenim gören birinci ve son sınıf öğrencilerin tutum puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği Shapiro ve Kolmogorow-Smirnov testleri ile belirlenmiştir. Normal dağılım göstermediği belirlenen verilerin iki grup karşılaştırması için Mann Whitney-U testi, üç ve daha fazla grup karşılaştırması için Kruskal Wallis testi ve çoklu karşılaştırmalarda Tukey HSD testi kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ortalama, standart sapma, ortanca değer, minimum ve maksimum değerler ile frekans olarak belirtilmiştir.

3.12. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sonuçları MEÜ'de lisans öğrenimi gören birinci ve son sınıf öğrencilere genellenebilir.

3.13. Araştırmanın Zaman Çizelgesi

Araştırmaya Şubat 2013'te başlanarak Tablo 3.1'de belirtilen zaman çizelgesine uygun şekilde araştırma basamakları yürütülmüştür.

Tablo 3.13.1. Araştırmanın Zaman Çizelgesi

Araştırmanın Basamakları	2013		2016						2017					
	O C A K	Ş U B A T	T E M M U Z	A Ğ U S T O S	E Y L Ü L	E K İ M	K A S I M	A R A L I K	O C A K	Ş U B A T	M A R T	N İ S A N	M A Y I S	H A Z İ R A N
Literatür taraması														
Araştırmanın planlanması														
Veri toplama araçlarının hazırlanması														
Araştırmanın uygulanacağı birimlerden randevu alma ve veri toplama araçlarının uygulaması														
Verilerin girilmesi														
Verilerin değerlendirilmesi														
Tabloların oluşturulması														
Bulguların rapor edilmesi														
Tartışma, genel bilgiler, sonuç ve önerilerin rapor edilmesi														

4. BULGULAR

Bu bölümde;
 Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine,
 Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarını etkileyebilecek bazı bağımsız değişkenlere,
 Öğrencilerin KİNATÖ ve alt boyutları puan ortalamalarına,
 Öğrencilerin KİNATÖ'den aldıkları puan ortancalarını etkileyen faktörlere yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri (n=657)

ÖĞRENCİLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	SAYI	%
Öğrenim Gördüğü Bölüm		
Sosyal Bilimler	419	63,8
Fen Bilimleri	137	20,9
Sağlık Bilimleri	101	15,3
Öğrenim Gördüğü Sınıf		
Birinci sınıf	318	48,4
Son sınıf	339	51,6
Yaş		
18 yaş ve altı	54	8,3
19-20 yaş	179	27,2
21-22 yaş	167	25,4
23 yaş ve üzeri	257	39,1
Cinsiyet		
Kadın	331	50,4
Erkek	326	49,6
Medeni Durum		
Bekar	640	97,4
Evli	17	2,6
Mezun Olduğu Lise		
Normal lise	236	35,9
Anadolu/süper/fen lisesi	310	47,2
Meslek lisesi/imam hatip lisesi	76	11,6
Özel lise/kolej	35	5,3

Tablo 4.1. Devamı

Kardeşinin Olma Durumu		
Var	629	95,7
Yok	28	4,3
Kardeş Sayısı *(n= 629)		
1-2 kardeş	162	25,8
3-4 kardeş	163	25,9
Üç ve daha fazla kardeş	304	48,3
Aile Tipi		
Çekirdek aile	494	75,2
Geniş aile	163	24,8
Aile Gelir Düzeyi		
Gelir giderden az	144	21,9
Gelir gidere denk	427	65,0
Gelir giderden fazla	86	13,1

* Bu soruyu kardeşi olan öğrenciler cevaplamışlardır.

Tablo 4.1'de araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri verilmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %63,8'inin sosyal bilimler, %20,9'unun fen bilimleri ve %15,3'ünün sağlık bilimleri bölümlerinde öğrenim gördükleri belirlenmiştir. Öğrencilerin %48,4'ünün birinci sınıf ve %51,6'sının son sınıf öğrencisi olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %39,1'inin 23 yaş ve üzerinde ve tamamına yakınının (%97,4) bekar oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin %50,4'ünü kadınlar, %49,6'sını ise erkekler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yarıya yakınının anadolu/süper/fen liselerinden mezun oldukları (%47,2) saptanmıştır. Kardeşi olan öğrencilerin (%95,7) yarıya yakını (%48,3) üç ve daha fazla kardeşe, %24,8 gibi önemli bir kısmı ise geniş aileye sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bunların yanı sıra öğrencilerin %21,9 gibi önemli bir kısmı ailelerinin gelirlerinin giderlerinden az olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özellikleri (n=657)

Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özellikleri	Sayı	%
Doğum Yeri		
İl	341	51,9
İlçe	239	36,4
Köy	77	11,7
En Uzun Yaşadığı Yerleşim Yeri		
İl	438	66,7
İlçe	158	24,0
Köy	61	9,3
Şu Anda (Halen) Yaşadığı Yer		
Yurtta	274	41,7
Evde aileyle	172	26,2
Evde arkadaşlarla	156	23,7
Evde tek başına	55	8,4

Tablo 4.2'de araştırmaya katılan öğrencilerin doğdukları ve yaşadıkları yerlere ilişkin özellikleri verilmiştir. Öğrencilerin doğum yerlerine ilişkin bulgular incelendiğinde, il merkezinde doğan öğrencilerin (%51,9) çoğunlukta olduğu ve %66,7 gibi önemli bir kısmının en uzun süre yaşadığı yerleşim yerinin il olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin %41,7'sinin yurtta, %26,2'sinin evde ailesinin yanında, %23,7'sinin evde arkadaşlarıyla ve geri kalan %8,4'ünün evde tek başına yaşadıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir.

Tablo 4.3. Ebeveynlerin Öğrenim Durumları (n=657)

Ebeveynlerin Öğrenim Durumları	Sayı	%
Annenin Öğrenim Durumu		
Okuryazar değil	105	16,0
Okuryazar	53	8,1
İlkokul mezunu	212	32,3
Ortaokul mezunu	106	16,1
Lise mezunu	112	17,0
Üniversite mezunu	69	10,5
Babanın Öğrenim Durumu		
Okuryazar değil	25	3,8
Okuryazar	37	5,6
İlkokul mezunu	187	28,5
Ortaokul mezunu	11	16,9
Lise mezunu	161	24,5
Üniversite mezunu	136	20,7

Ebeveynlerin öğrenim durumları Tablo 4.3'de verilmiştir. Tablo incelendiğinde, öğrencilerin annelerinin %32,3'ünün ilkokul mezunu olduğu, sadece %10,5 gibi düşük bir oranının üniversite mezunu oldukları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin annelerinin %16,0'ının okuryazar olmaması dikkat çekici bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi incelendiğinde %28,5'inin ilkokul mezunu, %20,7'sinin ise üniversite mezunu oldukları görülmektedir.

Tablo 4.4. Öğrencilerin Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamaları ve Ortancalarının Dağılımı (n=657)

KİNATÖ ve Alt Boyutları	$\bar{X} \pm SS$	Ortanca (Min-Max)
Geleneksel Namus Anlayışı	36,19±7,65	37,00 (9,00-45,00)
Eşitlikçi Yaklaşım	47,61±6,55	49,00 (16,00-55,00)
Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı	16,97±5,50	17,00 (5,00-25,00)
Toplam puan	100,78±17,04	103,00 (37,00-125,00)

Tablo 4.4'de öğrencilerin KİNATÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları ve ortancalarının dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin KİNATÖ'den alabilecekleri maksimum puan "125,00"tir. Bu değer, öğrencinin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili eşitlikçi tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin KİNATÖ'den alabilecekleri minimum puan "37,00"dir. Bu değer ise öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada öğrencilerin KİNATÖ toplam puan ortalamasının 100,78 ve puan ortancasının 103,00 olduğu ve KİNATÖ'den aldıkları minimum puanın "37,00", maksimum puanın ise "125,00" olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin KİNATÖ'nün "Geleneksel Namus Anlayışı" alt boyutundan alabilecekleri maksimum puan "45,00"tir. Bu değer, öğrencinin geleneksel namus anlayışı boyutuna ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin KİNATÖ'nün "Geleneksel Namus Anlayışı" alt boyutundan alabilecekleri minimum puan ise, "9,00"dur. Bu değer, öğrencinin geleneksel namus anlayışı boyutuna ilişkin tutumunun geleneksel olduğunu göstermektedir. Tablo incelendiğinde öğrencilerin "Geleneksel Namus Anlayışı" alt boyutunun ortalamasının 36,19 olduğu ve puan ortancasının 37,00 olduğu ve bu alt boyuttan maksimum "45,00", minimum "9,00" puan aldıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin KİNATÖ'nün "Eşitlikçi Yaklaşım" alt boyutundan alabilecekleri maksimum puan "55,00"tir. Bu değer, öğrencilerin eşitlikçi yaklaşım boyutuna ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin KİNATÖ'nün "Eşitlikçi Yaklaşım" alt boyutundan alabilecekleri minimum puan ise, "16,00"dır. Bu değer, öğrencinin eşitlikçi yaklaşım boyutuna ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin eşitlikçi yaklaşım boyutuna ilişkin ortalama, maksimum ve minimum puanları incelendiğinde ise öğrencilerin

eşitlikçi yaklaşım alt boyutunun puan ortalamasının 47,61; puan ortancasının 49,00 olduğu ve maksimum puanının “55,00” ve minimum puanının ise “16,00” olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin KİNATÖ'nün “Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı” alt boyutundan alabilecekleri maksimum puan “25,00”tir. Bu değer, öğrencinin evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı boyutuna ilişkin tutumunun eşitlikçi olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin KİNATÖ'nün “Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı” alt boyutundan alabilecekleri minimum puan ise, “5,00”tir. Bu değer, öğrencinin bu boyuta ilişkin tutumunun geleneksel olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada öğrencilerin “Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı” alt boyutunun ortalamasının 16,97; puan ortancasının 17,00 olduğu ve bu alt boyuttan maksimum “25,00”, minimum “5,00” puan aldıkları belirlenmiştir.

Bu araştırmada öğrencilerin KİNATÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları ve ortancaları incelendiğinde; öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 4.5. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancalarının Dağılımı (n=657)

Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri	n	KİNATÖ ve Alt Boyutları			
		Geleneksel Namus Anlayışı	Eşitlikçi Yaklaşım	Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı	KİNATÖ Toplam puanı
		Ortanca (Min-Max)	Ortanca (Min-Max)	Ortanca (Min-Max)	Ortanca (Min-Max)
Öğrenim Gördüğü Bölüm*					
Sosyal Bilimler (a)	419	38,00 (9-45)	50,00 (15-55)	17,00 (5-25)	103,00 (37-125)
Fen Bilimleri (b)	137	35,00 (14-45)	47,00 (19-55)	17,00 (5-25)	98,00 (45-125)
Sağlık Bilimleri (c)	101	38,00 (20-45)	48,00 (29-55)	17,00 (6-25)	101,00 (70-125)
p		0,029	0,018	0,464	0,073
Tukey HSD		a-b	a-b	-	-
Öğrenim Gördüğü Sınıf					
Birinci sınıf	318	37,00 (14-45)	49,00 (16-55)	16,00 (5-25)	101,00 (40-125)
Son sınıf	339	38,00 (9-45)	49,50 (19-55)	18,00 (5-25)	104,00 (37-125)
p		0,077	0,638	0,004	0,09

Tablo 4.5. Devamı

Yaş*					
18 yaş ve altı (a)	54	37,00 (17-45)	48,00 (16-55)	16,00 (7-25)	100,00 (40-125)
19-20 yaş (b)	179	37,00 (14-45)	49,00 (25-55)	17,00 (5-25)	101,00 (48-125)
21-22 yaş (c)	167	38,00 (15-45)	49,00 (28-55)	17,00 (5-25)	102,50 (60-125)
23 yaş ve üzeri (d)	257	38,00 (9-45)	50,00 (19-55)	18,00 (5-25)	105,00 (37-125)
P		0,320	0,520	0,007	0,271
Tukey HSD		-	-	b-d	-
Cinsiyet**					
Kadın	331	41,00 (18-45)	51,00 (28-55)	18,00 (5-25)	109,00 (65-125)
Erkek	326	33,00 (9-45)	47,00 (16-55)	15,50 (5-25)	95,00 (37-125)
p		<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
Medeni Durum**					
Bekar	640	37,00 (9-45)	48,00 (16-55)	17,00 (5-25)	102,50 (37-125)
Evli	17	41,00 (22-45)	49,00 (31-55)	19,00 (10-25)	109,00 (74-125)
p		0,148	0,811	0,105	0,327
Mezun Olduğu Lise*					
Normal lise	236	37,00 (14-45)	49,00 (19-55)	17,00 (5-25)	103,00 (45-125)
Anadolu/süper/fen lisesi	310	37,50 (14-45)	49,00 (28-55)	17,00 (5-25)	101,00 (54-125)
Meslek lisesi/imam hatip lisesi	76	37,00 (9-45)	49,00 (16-55)	17,00 (5-25)	101,00 (37-124)
Özel lise/kolej	35	38,00 (21-45)	51,00 (33-55)	19,00 (9-25)	109,00 (67-125)
p		0,434	0,419	0,202	0,263
Tukey HSD		-	-	-	-

Tablo 4.5. Devamı

Kardeşinin Olma Durumu**					
Var	629	38,00 (9-45)	49,00 (16-55)	17,00 (5-25)	103,00 (37-125)
Yok	28	34,50 (22-45)	46,00 (33-55)	15,00 (6-25)	101,00 (72-122)
p		0,409	0,199	0,442	0,319
Aile Tipi**					
Çekirdek aile	494	38,00 (14-45)	49,00 (16-55)	17,00 (5-25)	104,00 (40-125)
Geniş aile	163	35,00 (9-45)	48,00 (23-55)	16,00 (5-25)	98,00 (37-125)
p		0,003	0,097	0,068	0,010
Ailenin Gelir Düzeyi*					
Gelir giderden az	144	38,00 (14-45)	49,00 (16-55)	17,00 (5-25)	102,00 (40-125)
Gelir gidere denk	427	37,00 (9-45)	49,00 (19-55)	17,00 (5-25)	103,00 (37-125)
Gelir giderden fazla	86	36,50 (14-45)	50,00 (33-55)	18,00 (6-25)	103,50 (70-125)
p		0,688	0,263	0,797	0,759
Tukey HSD		-	-	-	-

* Kruskal Wallis Testi

** Mann Whitney-U Testi

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre KİNATÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortancalarının dağılımı Tablo 4.5'de verilmiştir. Tablo incelendiğinde, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre KİNATÖ ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı alt boyutundan aldıkları puan ortancaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Araştırmada geleneksel namus anlayışı puan ortancalarının fen bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde (35,00), sosyal bilimler (38,00) ve sağlık bilimleri (38,00) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden daha düşük olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eşitlikçi yaklaşım puan ortancalarının sosyal bilimler bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde 50,00; sağlık bilimleri 48,00 ve fen bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde 47,00 olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre KİNATÖ'nün geleneksel namus anlayışı ve eşitlikçi yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puan ortancaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu, bu farkın sosyal bilimlerde ve

fen bilimlerinde öğrenim gören öğrenci grupları arasındaki ilişkiden kaynaklandığı bulunmuştur ($p<0.05$).

Bu araştırmada öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyi arttıkça KİNATÖ ile geleneksel namus anlayışı ve eşitlikçi yaklaşım alt boyutlarının puan ortancalarının yükseldiği saptanmıştır. Ancak yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıfa göre KİNATÖ ile geleneksel namus anlayışı ve eşitlikçi yaklaşım alt boyutlarının puan ortancaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamsız bulunmuştur ($p>0.05$). Son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı puan ortancalarının (18,00), birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilere (16,00) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı puan ortancaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Araştırmada öğrencilerin yaşları arttıkça KİNATÖ ile geleneksel namus anlayışı ve eşitlikçi yaklaşım alt boyutlarının puan ortancalarının yükseldiği saptanmıştır. Ancak öğrencilerin yaşlarına göre KİNATÖ ile geleneksel namus anlayışı ve eşitlikçi yaklaşım alt boyutlarının puan ortancaları arasında istatistiksel olarak farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Tablo incelendiğinde, 23 yaş ve üzerindeki öğrencilerin evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı puan ortancalarının (18,00), 21-22 yaş (17,00), 19-20 yaş (17,00) ve 18 yaş ve altındaki (16,00) öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin yaşlarına göre evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı puan ortancaları arasındaki farkın anlamlı olduğu ve bu farkın 19-20 yaş ile 23 yaş ve üzeri öğrenci grupları arasındaki ilişkiden kaynaklandığı bulunmuştur ($p<0.05$).

Öğrencilerin cinsiyetlerinin KİNATÖ ve alt boyutlarının puan ortancaları üzerine etkisi incelendiğinde, kadın öğrencilerin KİNATÖ (109,00), geleneksel namus anlayışı (41,00), eşitlikçi yaklaşım (51,00) ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı (18,00) puan ortancalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Araştırmada öğrencilerin medeni durumlarına, mezun oldukları liseye, kardeş durumlarına ve ailelerinin gelir düzeylerine göre KİNATÖ ve alt boyutlarının puan ortancaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$).

Öğrencilerin aile yapılarının KİNATÖ puan ortancaları üzerine etkisi incelendiğinde ise aile tipini geniş aile olarak ifade eden öğrencilerin KİNATÖ puan ortancalarının (98,00), aile tipini çekirdek aile olarak ifade eden öğrencilerden (104,00) düşük olduğu belirlenmiştir. Geleneksel namus anlayışı puan ortancalarının aile tipini geniş aile olarak ifade eden öğrencilerde 35,00; çekirdek aile olarak ifade eden öğrencilerde 38,00 olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin aile yapılarına göre KİNATÖ ve geleneksel namus anlayışı puan ortancaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 4.6. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerine Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancalarının Dağılımı (n=657)

Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özellikleri	n	KİNATÖ ve Alt Boyutları			
		Geleneksel Namus Anlayışı	Eşitlikçi Yaklaşım	Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı	KİNATÖ Toplam puanı
		Ortanca (Min-Max)	Ortanca (Min-Max)	Ortanca (Min-Max)	Ortanca (Min-Max)
Doğum Yeri*					
İl (a)	341	38,00 (14-45)	49,00 (16-55)	18,00 (5-25)	104,00 (40-125)
İlçe (b)	239	38,00 (14-45)	49,00 (28-55)	17,00 (5-25)	103,00 (59-125)
Köy (c)	77	32,00 (9-45)	47,00 (19-55)	14,00 (5-25)	90,00 (37-125)
p		<0,001	0,104	0,001	<0,001
Tukey HSD		a-c,b-c	-	a-c,b-c	a-c,b-c
En Uzun Yaşadığı Yerleşim Yeri*					
İl (a)	438	38,00 (14-45)	49,00 (16-55)	17,00 (5-25)	104,00 (40-125)
İlçe (b)	158	38,00 (16-45)	50,00 (30-55)	17,00 (5-25)	103,00 (61-125)
Köy (c)	61	33,00 (9-45)	48,00 (23-55)	15,00 (5-25)	93,00 (37-125)
p		0,035	0,451	0,028	0,058
Tukey HSD		a-c	-	a-c	-
Şu Anda (Halen) Yaşadığı Yer *					
Yurt (a)	274	37,00 (9-45)	49,00 (23-55)	17,00 (5-25)	102,00 (37-125)
Evde aileyle (b)	172	37,00 (14-45)	49,00 (16-55)	16,00 (5-25)	101,00 (40-125)
Evde arkadaşlarla (c)	156	38,00 (14-45)	49,00 (19-55)	17,00 (5-25)	103,00 (45-125)
Evde tek başına (d)	55	40,00 (14-45)	51,00 (28-55)	20,00 (5-25)	107,00 (62-125)
p		0,930	0,506	0,016	0,550
Tukey HSD		-	-	a-d	-

* Kruskal Wallis Testi

Tablo 4.6'da öğrencilerin doğdukları ve yaşadıkları yerlere ilişkin özelliklerine göre KİNATÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortancalarının dağılımı verilmiştir. Araştırmada öğrencilerin doğum yerlerine göre eşitlikçi yaklaşım puan ortancaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Öğrencilerin doğum yerlerinin KİNATÖ, geleneksel namus algısı ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı alt boyutlarının puan ortancaları üzerine etkisi incelendiğinde, ilde doğan öğrencilerin KİNATÖ (104,00), geleneksel namus anlayışı (38,00) ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı (18,00) puan ortancalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Yapılan ileri analizde farkın il ve köyde doğan gruplar ile ilçe ve köyde doğan gruplar arasındaki ilişkiden kaynaklandığı bulunmuştur.

Bu araştırmada öğrencilerin en uzun yaşadığı yerleşim yerlerine göre eşitlikçi yaklaşım puan ortancaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). En uzun yaşadığı yerleşim yeri il olan öğrencilerin KİNATÖ (104,00), geleneksel namus anlayışı (38,00) ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı (17,00) puan ortancalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Yapılan ileri analizde bu farkın en uzun yaşadığı yerleşim yeri il olan ve köy olan gruplar arasındaki ilişkiden kaynaklandığı saptanmıştır.

Bu araştırmada öğrencilerin yaşadığı yere ve şekline göre KİNATÖ, geleneksel namus anlayışı ve eşitlikçi yaklaşım puan ortancaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Evde tek başına yaşayan öğrencilerin evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı puan ortancalarının (20,00), evde arkadaşlarla (17,00), ailesiyle (16,00) ve yurttan (17,00) yaşayan öğrencilerden yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin en uzun süre yaşadığı yerleşim yerlerine göre öğrencilerin evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı puan ortancaları arasında istatistiksel olarak farkın anlamlı olduğu ve farkın yurttan yaşayan ve evde tek başına yaşayan gruplar arasındaki ilişkiden kaynaklandığı bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 4.7. Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=657)

Ebeveynlerin Öğrenim Durumları	n	KİNATÖ ve Alt Boyutları			
		Geleneksel Namus Anlayışı	Eşitlikçi Yaklaşım	Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı	KİNATÖ Toplam puanı
		Ortanca (Min-Max)	Ortanca (Min-Max)	Ortanca (Min-Max)	Ortanca (Min-Max)
Annenin Öğrenim Durumu*					
Okuryazar değil (a)	105	35,00 (14-45)	48,00 (25-55)	15,00 (5-25)	96,00 (48-125)
Okuryazar (b)	53	35,00 (9-45)	48,00 (16-55)	17,00 (5-25)	97,00 (37-124)
İlkokul mezunu (c)	212	37,00 (15-45)	50,00 (19-55)	17,00 (5-25)	102,00 (45-125)
Ortaokul mezunu (d)	106	37,00 (15-45)	48,50 (28-55)	17,00 (6-25)	101,50 (63-125)
Lise mezunu (e)	112	39,00 (14-45)	48,50 (32-55)	18,00 (5-25)	106,00 (62-125)
Üniversite mezunu (f)	69	40,00 (23-45)	50,00 (33-55)	20,00 (8-25)	110,00 (67-125)
p		0,001	0,120	<0,001	<0,001
Tukey HSD		a-e, a-f	-	a-e, a-f, c-f, d-f	a-e, a-f, b-f
Babanın Öğrenim Durumu*					
Okuryazar değil (a)	25	33,00 (18-45)	45,00 (26-55)	15,00 (5-25)	94,00 (54-125)
Okuryazar (b)	37	33,00 (18-45)	47,00 (28-55)	14,00 (7-25)	93,00 (60-124)
İlkokul mezunu (c)	187	38,00 (9-45)	50,00 (19-55)	16,00 (5-25)	102,00 (37-125)
Ortaokul mezunu (d)	111	38,00 (15-45)	49,00 (25-55)	18,00 (6-25)	103,00 (48-125)
Lise mezunu (e)	161	37,00 (17-45)	49,00 (32-55)	18,00 (5-25)	102,00 (63-125)
Üniversite mezunu (f)	136	39,00 (14-45)	50,00 (16-55)	18,00 (5-25)	106,00 (40-125)
p		0,061	0,091	0,043	0,026
Tukey HSD		-	-	-	-

* Kruskal Wallis Testi

Tablo 4.7’de ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre KİNATÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortancalarının dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeylerinin KİNATÖ, geleneksel namus anlayışı ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı alt boyutlarının puan ortancaları üzerine etkisi incelendiğinde, anneleri üniversite mezunu olan öğrencilerin KİNATÖ (110,00), geleneksel namus anlayışı (40,00) ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı (20,00) puan ortancalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeylerine göre eşitlikçi yaklaşım puan ortancaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Yapılan ileri analizde aradaki farkın okuryazar olmayan ve lise mezunu, okuryazar olmayan ve üniversite mezunu, ilkokul ve üniversite mezunu, ortaokul ve üniversite mezunu, okuryazar ve üniversite mezunu olan gruplar arasındaki ilişkiden kaynaklandığı saptanmıştır.

Araştırmada babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin KİNATÖ (106,00) ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı (18,00) puan ortancalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin babalarının öğrenim düzeylerine göre geleneksel namus anlayışı ve eşitlikçi yaklaşım puan ortancaları arasındaki farkın anlamlı olduğu ve hiçbir grubun farklılık yaratmadığı bulunmuştur ($p<0.05$).

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik “Anket Formu” ve Gürsoy tarafından geliştirilen KİNATÖ kullanılarak toplanmıştır. Üniversite gençliğinin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarını ve bunu etkileyen faktörleri belirlemek için geliştirilen KİNATÖ sırasıyla “Geleneksel Namus Anlayışı”, “Eşitlikçi Yaklaşım” ve “Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı” olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ayrıca bu araştırma, Mersin İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan Mersin Üniversitesi’nin Yenişehir ve Çiftlikköy Kampüsü’ne bağlı fakülte ve yüksekokullarda lisans öğrenimi gören birinci ve son sınıflardaki 657 öğrenciye uygulanmıştır. Literatürde öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarının incelendiği benzer az sayıda çalışmaya rastlandığından araştırma sonuçları yakın çalışma sonuçları ile karşılaştırılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular literatür bilgileri doğrultusunda aşağıda veriler başlıklar altında tartışılmıştır:

- Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarının ölçeğin geneli ve alt boyutlarına göre tartışılması,
- Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarına yönelik bulguların öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre tartışılması.

Öğrencilerin Kadına İlişkin Namus Anlayışı İle İlgili Tutumlarının Ölçeğin Geneli ve Alt Boyutlarına Göre Tartışılması

Bu araştırmada birinci ve son sınıf öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili eşitlikçi tutuma (KİNATÖ toplam puan ortalaması 100,78) sahip olduklarının belirlenmesi önemli bir bulgudur (Tablo 4.4). Çünkü dört yıllık fakülte ve yüksekokulların çeşitli bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin sahip oldukları eşitlikçi tutum, topluma da aynı şekilde yansıtılıp benimsetileceği varsayılarak gelecek nesiller için değerli olduğu savunulabilir.

Zeyneloğlu’nun (2008) üniversite öğrencilerinin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmasında, toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını eşitlikçi cinsiyet rolü kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü alt boyutlarında incelemiştir. Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü ve kadın cinsiyet rolü boyutlarına ilişkin eşitlikçi tutuma sahip oldukları evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü boyutlarına ilişkin ise geleneksel tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Bunun yanında Atış’ın (2010) ile Türkmenoğlu’nun (2016) çalışmalarının

sonuçlarına göre öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Gürsoy'un (2009) araştırmasında öğrencilerin, kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarına yönelik bulgular incelendiğinde; öğrencilerin ölçeğin ilk iki alt boyutu olan "geleneksel namus anlayışı" ve "eşitlikçi yaklaşım" ile ölçeğin genelinde eşitlikçi, üçüncü alt boyutu olan "evlilik öncesi cinsellik" de ise geleneksel ve olumsuz bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir.

Daha önceki çalışmalarla tutarlı olarak (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 2005; KAMER, 2005) namusun kadının bakireliği ile eşleştirilmesi, ailenin kadının namusunu kontrol etmesi ve namus adı altında kadın özgürlüğünün sınırlandırılması konuları kadının namusunu korumaması halinde onun sözel ya da fiziksel olarak cezalandırılmasının söz konusu olduğu görülmektedir (Işık & Sakallı-Uğurlu, 2009:23).

Erenoğlu'nun (2008) çalışmasında: "Namus, kadının evleninceye kadar bekaretini korumasıdır" ifadesine katılımcıların %75'i katıldığı belirtilmiştir. Ayrıca "Bekaretini herhangi bir nedenle yitiren bir genç kıza nasıl davranılmalıdır?" sorusuna öğrencilerin %14.8'i cezalandırılması gerektiğini, %10.7'si ilişkide bulunduğu kişi ile evlendirilmesi gerektiği görüşünü savunduğu görülmüştür. Buna ek olarak Dinçer'in (2007) çalışmasında çoğu genç kadının, erkek arkadaşının ısrarlarına ve zihnindeki bekaretin önemsiz olduğu fikrine rağmen bekaretini korumaya çalıştığını ifade ettiği bulunmuştur.

Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (2007) tarafından yapılan çalışmada, özellikle kadınların cinsellik hakkında karar verme ve paylaşma konularında erkeklere göre daha tutucu davranışlara sahip oldukları bulunmuştur. Aynı çalışmada kentsel bölgede yaşayan gençlerde, yaş büyüdükçe, öğrenim düzeyi ve hanehalkı refah düzeyleri yükseldikçe gençlerin cinsel haklarına ilişkin yaklaşımları ve karar vermelerine ilişkin görüşlerinin geliştiği saptanmıştır.

Yirmibeşoğlu'nun (2007) Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki 8 ilde, lise ve üniversite öğrencisinin oluşturduğu 560 kişiyle yapılan çalışmasında; "Namus nedir?" sorusuna katılımcıların %39'u "kadının iffeti, cinselliğini toplumsal onayla yaşaması", %12.8'i "dinen gerekli olan" ve %3.3'ü "kadın cinselliğiyle dedikodusu yapılmaması" şeklinde, "Kadının ve erkeğin namusu farklı mıdır?" sorusuna ise öğrencilerin %35.7'si "farklıdır, iki cinsiyet için de ayrı anlam taşır" şeklinde yanıtladığı "Namusuna hanel gelen kadına ne yapılmalı?" sorusuna ise katılımcıların %25'i "öldürülmeli", %13.7'si "dışlanmalı", %13.4'ü "aile meclisi karar vermeli", %13'ü "cezalandırılmalı", %4.6'sı "evliyse boşanmalı", %3'ü "yasal yol kullanılmalı" şeklinde ifade ettiği belirtilmiştir.

Bu araştırmada da öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarına yönelik bulgular incelendiğinde ölçeğin üç alt boyutu olan “geleneksel namus anlayışı” ve “eşitlikçi yaklaşım” “evlilik öncesi cinsellik” ile ölçeğin genelinde eşitlikçi bir tutum sergiledikleri değerlendirilmiştir. Bu sonuçlardan yola çıkılarak çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmak gayesinde bir ülke olarak gençlerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumunun genel itibarıyla eşitlikçi çıkması, Mersin profili açısından da ülkemiz açısından da edinilen sevindirici ve gelecek için umut veren bir bulgudur. Çünkü gençlerin sahip oldukları eşitlikçi ve olumlu tutum gelecekte, çalışma ve sosyal hayatta onlara etki eden, yolları kesişen her bir bireyi de olumlu anlamda etkileyebilecektir. Ayrıca ileri yıllarda ebeveyn olmaları halinde kendi yetiştirecekleri bireylerin varlığıyla yeni neslin rol modellerini oluşturacaklarından eşitlikçi tutuma sahip olmaları bu düşüncenin gelecekte de yeniden üretimini sağlayacaktır.

Öğrencilerin Kadına İlişkin Namus Anlayışıyla İlgili Tutumlarına Yönelik Bulguların Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Tartışılması

Araştırmacı tarafından oluşturulan kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarını etkileyebilecekleri düşünülen 14 adet soruyla öğrencilerin sosyodemografik faktörler (öğrenim gördüğü bölüm ile sınıf, yaş, cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise, kardeşi olma durumu, aile tipi, aile gelir düzeyi, doğum yeri, en uzun yaşanan yerleşim yeri, şu anda yaşadığı yer, ebeveynlerin öğrenim durumu) incelenmiştir.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı ile İlgili Tutumları

Araştırmada, öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarını etkileyen faktörlerden birinin öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm olduğu belirlenmiştir. Sosyal bilimler bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı, geleneksel namus anlayışı ve eşitlikçi yaklaşım ile ilgili tutumlarının, sağlık bilimleri ve fen bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden daha eşitlikçi olduğu belirlenmiştir. Buna karşın öğrencilerin evlilik öncesi cinsellik/namus ile ilgili tutumlarının öğrenim gördükleri bölümlere göre değişmediği görülmektedir (Tablo 4.5).

Gürsoy'un (2009) çalışmasında fen bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışına yönelik daha olumlu ve eşitlikçi bir tutum sergiledikleri saptanmıştır. Erzurum'da yurttan kalan öğrencilere yapılan bir çalışmada, sağlık bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin, sosyal bilimler ve fen bilimlerinde öğrenim gören öğrencilere göre cinsiyet eşitliği algılarının daha yüksek düzeyde olumlu olduğu belirlenmiştir. (Sis Çelik, Pasinlioğlu, Tan ve Koyuncu, 2013:185) Aynı şekilde Kavuran (2011), Atış (2010) ile Zeyneloğlu (2008)'nin yaptıkları benzer çalışmalarda sağlık bölümünde okuyan öğrencilerin diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu tespit edilmiştir. Erenoğlu'nun (2008), sosyal bilimlerde öğrenim gören üniversite

öğrencileriyle yaptığı çalışma sonuçlarına göre, öğrencilerin %45.2'si "bir ailenin namusundan en başta o ailenin kadınları sorumludur", %79'u "evlendiği kızın bakire olmasının kendisi için önemli olduğu" önermesine katıldığını ifade etmiştir. Bu çalışmalar bizim araştırma bulgularımızla paralellik göstermemektedir. Vargün'ün (2002) çalışmasında; sosyal bölümde öğrenim gören öğrencilerin namus kavramına bakış açılarının toplumun değer yargılarından en az etkilenen öğrenci grubu olduğunu saptanmıştır. Bu çalışma araştırmamızla paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm, kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarını farklı şekillerde etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmamızda sosyal bilimler bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarının daha eşitlikçi olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, namus kavramının soyut bir kavram olması ve sosyal bilimler bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin ders içeriklerinde bu kavramlara yer verilmesi nedeniyle öğrencilerin bu konuya daha duyarlı olduklarını ve eşitlikçi bakış açısı kazandıklarını düşünülmektedir. Ayrıca aydın, evrensel ve özgür bireyler yetiştirmeyi hedefleyen üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin özellikle namus konusunda halen geleneksel bakış açılarına sahip olanlarının varlığıyla hedeflerine gerçek anlamda ulaşamadığı savunulabilir. Üniversitelerde öğrencilere salt mesleki bilgi verilmeden toplumsal cinsiyet konusunda farkındalık yaratılması, kadına ilişkin namus anlayışı konusunda daha sağlıklı ve eşitlikçi yaklaşım kazandırılması hedeflenmelidir.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı ile İlgili Tutumları

Araştırmada, öğrencilerin kadına ilişkin namusa anlayışıyla ilgili tutumlarını etkileyen faktörlerden bir diğerinin de öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyi arttıkça kadına ilişkin namus anlayışı, geleneksel namus anlayışı, eşitlikçi yaklaşım ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı yani tüm alt boyutlara yönelik tutumlarının daha eşitlikçi olduğu saptanmıştır (Tablo 4.5).

Aynı şekilde öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların incelendiği Atış'ın (2010) ile Türkmenoğlu'nun (2016) çalışmalarında son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha eşitlikçi olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmalar araştırmamızla benzerlik göstermektedir.

Araştırmamızda birinci ve son sınıfta öğrenim gören öğrenciler arasındaki bu tutum farkı, üniversite kampüs yaşamı etkisi ve alınan eğitimin olumlu etkisinin olduğu düşünülmektedir. Liseden mezun olduktan sonra genç yaşta üniversiteye başlayan öğrencilerin ortalama dört sene boyunca kendilerince çıkardıkları dersler, şahit oldukları ve yaşadıkları olaylar onların kişisel gelişimlerinde katkıda bulunmaktadır. Araştırmamızın amacına paralel bir biçimde öğrencilerin kişisel gelişiminde çıkan bu farklılık gelecekte yapılacak çalışmalar için

örnek teşkil edebilir. Tam da bu noktada üniversite öğrenimi boyunca kullanılan tüm eğitim materyallerinin ve özellikle öğretim elemanları tarafından kullanılan dilin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olmasının öğrenciler arasındaki bu konulara ilişkin tutumlarını şekillendirme konusunda önem taşıyacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı ile İlgili Tutumları

Araştırmada yaşın öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarını etkileyen faktörlerden biri olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşları arttıkça evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışına yönelik tutumlarının daha eşitlikçi olduğunun saptanması dikkat çeken bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 4.5). Gürsoy'un (2009) çalışmasında, öğrencilerin eşitlikçi yaklaşım ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışına ilişkin tutumlarının yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermediği, sadece geleneksel namus anlayışıyla ilgili tutumlarının yaşa göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur. Atış (2010) ile Türkmenoğlu (2016) çalışmalarında; birinci ve son sınıf öğrencilerinin yaşları arttıkça toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının daha az eşitlikçi olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, mevcut araştırma bulgularıyla benzerlik göstermemektedir. Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (2007) tarafından yapılan çalışmaya göre, yaşın artmasıyla birlikte evlilik öncesi cinsel deneyim yaşamanın daha fazla onaylandığı saptanmıştır. Bu sonuç, mevcut araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Görüldüğü üzere araştırmamızda öğrencilerin yaşları arttıkça evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı ile ilgili daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bu sonucu, hem üniversite öğreniminin pozitif yönde etkisiyle hem de toplumsal konularda erişkinliğe geçişteki düşünce ve tutum farklılıklarının oluşması ile açıklamak mümkündür. Yaş arttıkça öğrencilerin daha sağduyulu ve eşitlikçi bakış açısına sahip olmaları, toplumun ve gelecek neslin birbirinden de etkilenecek daha olumlu tutuma sahip olmaları yönünde değişim yaratacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı ile İlgili Tutumları

Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarını etkileyen faktörlerden birinin öğrencilerin cinsiyeti olduğu göze çarpmaktadır. Araştırmamızda kadın öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı, geleneksel namus anlayışı, eşitlikçi yaklaşım ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı yani tüm alt boyutlara yönelik tutumlarının daha eşitlikçi olduğu saptanmıştır (Tablo 4.5).

Ülkemizde kadın-erkek arkadaşlığı, toplumsal cinsiyet, kadın hakları, kadına ilişkin namus anlayışı ve evlilik öncesi cinselliğe bakış gibi konularda yapılan çalışmalarda, kadın öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha olumlu ve eşitlikçi bir yaklaşım sergiledikleri görülmektedir (Sis Çelik vd., 2013, Erenoğlu, 2008; Gürsoy, 2009; Vargün, 2002; Zeyneloğlu, 2008). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerinin araştırıldığı bir

diğer çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiş olup çalışma yaşamı ve evlilik yaşamı ile ilgili alanlarda erkeklerin daha geleneksel görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. (Vefikuluçay Yılmaz vd., 2009:775). Benzer bir biçimde Kafkas Üniversitesi'nde yapılan son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarının incelendiği araştırmaya katılan öğrencilerin çalışma yaşamı, toplumsal yaşam ve aile yaşamı ile ilgili toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tüm görüşleri incelendiğinde, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha geleneksel bir bakış açısına sahip oldukları göze çarpmaktadır (Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın, 2007:36). Bu çalışmalar bizim araştırmamızla paralellik göstermektedir.

Kadınların önemli kesimi, erkek egemen değerleri içselleştirmiş olmasının da etkisiyle, erkeği "namus" koruyuculuğunda hemcinslerinden daha önde gördükleri ifade edilmektedir. Bu oranın kadınlarda erkeklere oranla yaklaşık iki kat olması içselleştirilen erkek egemen kültürel sistemin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (Gültekin, 2012:52). Erenoğlu'nun (2008) çalışmasında, "Namusun kadının cinselliği ile ilişkilendirilmesi doğru değildir" önermesine kadın öğrencilerin %47,1'inin, erkek öğrencilerin ise %55,1'inin katıldığı saptanmıştır. Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (2007) tarafından yapılan çalışmaya göre, gençlerin %83,9'u kadınlar için evlilik öncesi cinsel ilişkiyi onaylamazken, erkekler için bu oran %56,8'dir. Bu çalışmaların sonuçları yürütülen araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermemektedir.

Görüldüğü gibi araştırmada öğrencilerin cinsiyetlerinin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumları etkileyen faktörlerden biri olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmamızda kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi olduğunun belirlenmesi, kadınların hemcinslerinin namusa ilişkin tutumlar konusunda daha iyi empati yapabiliyor olma özelliğinden kaynaklanabilir. Erkeklerin daha az eşitlikçi tutuma sahip olmalarının ise; toplum kurallarına uygunluk, dürüstlük, ahlaklılık gibi konulardan yalnızca erkeklerin kendilerinin sorumlu olduğu düşüncesiyle namus kavramının kadınlara atfetmelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Öğrencilerin Aile Tiplerine Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı ile İlgili Tutumları

Bu araştırmada öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarını etkileyen bir diğer faktör aile tipidir. Aile tipini çekirdek aile olarak ifade eden öğrencilerin, aile tipini geniş aile olarak ifade eden öğrencilerden daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (Tablo 4.5).

Bazı yapılan araştırmalarda aile tipinin öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir (Atış, 2010; Zeyneloğlu, 2008). Bu sonuçlar bu araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermemektedir. Gürsoy'un (2009) çalışmasında çekirdek aileye sahip olan öğrencilerin geniş aileye sahip olan öğrencilere göre kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarının daha eşitlikçi olduğu bulunmuştur. Türkmenoğlu'nun (2016) çalışmasında da çekirdek aileye sahip olan öğrencilerin geniş aileye sahip olan öğrencilere göre toplumsal

cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının eşitlikçi olduğu belirtilmektedir. Bu çalışmalar bizim araştırma bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

Araştırmamızda elde edilen bu sonuç toplumun hem ataerkil hem de geleneksel yapısıyla açıklanabilir. Özellikle geniş aile tipine sahip ve kalabalık sayıda yaşanan evlerde gelenekler, din kuralları, örf ve adetler kişilerin tutumlarını etkileyen en önemli nedenlerden olduğu düşünülmektedir. Çekirdek aile ortamında büyüyen öğrenciler geleneksel tutumları daha az benimsemiş olduğu savunulabilir.

Öğrencilerin Doğum Yerlerine Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı ile İlgili Tutumları

Araştırmada, öğrencilerin doğum yerlerinin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarını etkileyen faktörlerden biri olduğu saptanmıştır. İl ve ilçede doğan öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı, geleneksel namus anlayışı ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışıyla ilgili tutumlarının, ilçe ve köyde doğan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.6).

Gürsoy'un (2009) çalışmasında, il ve ilçede doğan öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarının köy ve kasabada doğan öğrencilerden daha eşitlikçi olduğu saptanmıştır. Bu sonuç yürütülen araştırma ile benzerlik göstermektedir. Ancak Zeyneloğlu (2008), Atış (2010) ile Türkmenoğlu'nun (2016) çalışmalarında doğum yerinin öğrencilerin tutumları üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar araştırmamızla benzerlik göstermemektedir.

Öğrencilerin En Uzun Süre Yaşanılan Yerleşim Yerlerine Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı ile İlgili Tutumları

Araştırmada öğrencilerin en uzun yaşadıkları yerleşim yerinin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarını etkileyen faktörlerden biri olduğu saptanmıştır. En uzun yaşadığı yerleşim yeri il ve ilçe olan öğrencilerin geleneksel namus anlayışı ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışıyla ilgili tutumlarının köy olan öğrencilere göre daha eşitlikçi olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.6).

Gürsoy (2009) çalışmasında bizim araştırmamızla benzer olarak öğrencilerin en uzun yaşadıkları yere göre geleneksel namus anlayışı, ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı arasında anlamlı bir fark bulmuştur. Aynı şekilde araştırmamızın sonuçlarına paralel olarak Zeyneloğlu (2008), Atış (2010) ile Türkmenoğlu'nun (2016) çalışmalarında en uzun süre ilde yaşayan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının daha eşitlikçi olduğu saptamışlardır.

Araştırmada köyde doğan ya da en uzun süre yaşayan öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarının daha az eşitlikçi olduğunun belirlenmesi, köyde yaşayan öğrencilerin daha ataerkil ve geleneksel bir yapıya sahip ailelerde yetişmeleri nedeniyle

açıklanabilir. Köylerdeki toplumsal cinsiyet algılarının çekirdeğinde yer alan “namus” ya da “ahlâk” algısı değişmeye karşı en dirençli noktaları oluşturmaktadır. Geleneksel ataerkil değerler sisteminin köy toplumsal hayatındaki diğer değişmelere rağmen “namus” ve ahlak odaklı algılarındaki değişmelerin yavaş olduğunu gözlemlemek mümkündür (Gültekin, 2012:53). Köy yaşamındaki toplumun geleneksel değerlerine bağlılığı, il ve ilçelere göre daha yoğun yaşanmaktadır. Ayrıca daha küçük bir yerleşim merkezi olan köyde yaşayan insanların il ve ilçelerde yaşayan insanlara göre birbiriyle daha fazla etkileşim içinde olduklarından birbirlerinden etkilenecek geleneksel tutumları benimsemiş oldukları düşünülebilir.

Öğrencilerin Şu anda Yaşadıkları Yerlere Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı ile İlgili Tutumları

Araştırmada, öğrencilerin şu anda yaşadıkları yerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarını etkilediği saptanmıştır. Evde tek başına yaşayan öğrencilerin evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışıyla ilgili tutumlarının, arkadaşlarıyla, ailesiyle ve yurttan yaşayan öğrencilere göre daha eşitlikçi olduğu belirlenmiştir.

Zeyneloğlu (2008) tarafından yapılan çalışmada, tek başına ya da arkadaşları ile evde yaşayan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuç bizim araştırmamızla benzerlik göstermektedir. Atış'ın (2010) çalışmasında ise yurttan yaşayan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Türkmenoğlu'nun (2016) çalışmasında, öğrencilerin yaşadıkları yerin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkileyen faktörlerden biri olduğu saptanmış olup aileleri ile yaşayan öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının, tek başına/arkadaşları ile evde ve yurttan yaşayan öğrencilerden daha eşitlikçi olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmalar araştırmamızla benzerlik göstermemektedir.

Öğrencilerin barınma şeklinin toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumları üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, üniversite yaşamında hala ailesiyle yaşayan öğrencilerin ailelerinden kaynaklanan geleneksel ve ataerkil bakış açısını sürdürdüğü, evde yalnız yaşayan ya da yurttan arkadaşlarıyla yaşayan öğrencilerin ise özellikle birbiriyle pozitif etkileşim içinde olduğu, daha eşitlikçi ve olumlu tutuma sahip olmalarıyla açıklanabilir. Sıvı haldeki maddelerin, içinde bulunduğu kabın şeklini alması gibi; insanların içinde buldukları sosyal ortamdan etkilenmesi sık rastlanan bir durumdur. Öğrenciler birlikte vakit geçirdikleri arkadaşlarını seçerken, arkadaşlarının hayata dair tüm düşünce ve tutumlarını etkileyebileceğini göz önünde bulundurmalıdır. Bu nedenle araştırmamızın sonucu gençlere adeta bir ders niteliğinde olmasından dolayı önem arz etmektedir.

Öğrencilerin Anne ve Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı ile İlgili Tutumları

Araştırmada öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumları üzerinde anne ve babalarının öğrenim düzeylerinin etkili olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin anne ve babalarının öğrenim düzeyleri yükseldikçe öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışına yönelik tutumlarının artan oranlarda eşitlikçi olduğu saptanmıştır.

Gürsoy'un (2009) çalışmasında, öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumları üzerinde anne ve babaların öğrenim düzeylerinin anlamlı derecede etkili olduğu belirlenmiştir. Benzer bir biçimde Atış (2010) ile Türkmenoğlu'nun (2016) çalışmalarında, anne ve babalarının öğrenim düzeyi arttıkça öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip olduklarını belirlemişlerdir. Zeyneloğlu'nun (2008) çalışmasında, öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyleri yükseldikçe toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının daha eşitlikçi olduğunu belirlemiştir. Bu çalışmalar yürüttüğümüz araştırma ile paralellik göstermektedir. Bunun yanında Zeyneloğlu (2008) çalışmasında, öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyleri azaldıkça toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının daha eşitlikçi olduğunu belirlemiştir. Bu sonuç araştırmamızla benzerlik göstermemektedir.

Bu araştırmada; öğrencilerinin ebeveynlerinin öğrenim durumu karşılaştırmalı olarak ele alındığında ise öğrencilerinin babalarının öğrenim durumlarının annelerinin öğrenim düzeylerine kıyasla daha yüksek olduğu dikkati çeken bir bulgudur. Bireyde istendik davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlanan eğitim sürecinin, geleneksel cinsiyet rollerini sorgulamada etkili olduğu savunulabilir. Kadın ve erkeğin öğrenim düzeyinin yükselmesi ile cinsiyet rollerine ilişkin beklenti ve tutumların daha az geleneksel olma eğilimine sahip olduğunu belirtilmektedir (Günindi Ersöz, 1999:40-41)

Sosyo-ekonomik düzey ile yakından ilişkili olan eğitimin namusa yönelik tutum ve alguları etkileyebileceği daha önce de birçok çalışmada yer almıştır (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 2005; Gürsoy, 2009) Bireyler tutumlarının çoğunu başka insanlardan edinmektedir. Özellikle ebeveynler çocuklarının oluşturdukları tutumların ilk kaynağıdır (Kağıtçıbaşı,2013:128). Dolayısıyla tüm bu bilgiler ışığında ebeveyn öğrenim düzeyi ile onların yetiştirdiği bireyler toplumsal cinsiyet rollerine ve kadına ilişkin namus anlayışına ilişkin tutumları konusunda etkileşim içinde oldukları ileri sürülebilir. Eğitim materyallerindeki cinsiyetçi içeriğin temel bir noktası da kadınların eğitim ve kişisel gelişiminin kendilerinin birey olarak yaşamla daha iyi bütünleşmeleri veya daha gelişmiş insan olmaları için değil, çocuklarını daha iyi yetiştirmek için kendilerini geliştirmeleri gereği olarak vurgulanmaktadır (Sancar,2014:228).

Lisans öğrenimi gören birinci ve son sınıf öğrencilerinin kadına ilişkin "namus" anlayışıyla ilgili tutumlarına yönelik veriler, KİNATÖ ve öğrencilerin sosyodemografik

özelliklerini içeren anket formu ile toplanmıştır. Değerlendirme sonucunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarının, “ölçeğin geneli” ile “geleneksel namus anlayışı”, “eşitlikçi yaklaşım” ve “evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı” alt boyutlarında eşitlikçi olduğu saptanmıştır.

• Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarını etkileyen faktörler tartışma süresince ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Bu faktörler dikkate alındığında;

o Sosyal bilimler bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin, sağlık ve fen bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere göre,

o Son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerine göre,

o Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre,

o 23 yaş ve üzerindeki öğrencilerin 18 yaş ve altındaki öğrencilere göre,

o Çekirdek aileye sahip olan öğrencilerin geniş aileye sahip olan öğrencilere göre,

o İl ve ilçede doğan öğrencilerin köyde doğan öğrencilere göre,

o En uzun süre ilde yaşayan öğrencilerin ilçe ve köyde yaşayan öğrencilere göre,

o Evde tek başına yaşayan öğrencilerin arkadaşlarıyla, ailesiyle ve yurtda yaşayan öğrencilere göre,

o Anne ve babalarının öğrenim düzeyi yüksek olan öğrencilerin, anne ve babalarının öğrenim düzeyi düşük olan öğrencilere göre kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

* Üniversitelerde birinci sınıftan başlayarak namus algısı konusunu da içeren toplumsal cinsiyete ilişkin zorunlu derslerde öğrencilerin konuya ilişkin bilinçlendirilerek farkındalık geliştirmelerinin sağlanması,

* Namus algısı konusunu içeren toplumsal cinsiyet ile ilgili düzenlenecek olan sempozyum, panel ve çalıştaylar, film gösterimleri ile ödüllü yarışmalar gibi etkinliklerde konunun öğrenciler tarafından tartışılmasının sağlanması, öğrenci toplulukları ve klüpleri kurulması ve bu tür etkinliklerde erkek katılımının desteklenmesi,

* Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda verilen eğitimlerde cinsiyet ayrımcılığı içermeyen eğitim modellerinin geliştirilmesi,

* Namus algısı konusunu da kapsayan toplumsal cinsiyet dersi alan öğrencilerin eğitim sonrası tutumlarının ölçülüp değerlendirilmesi,

* Özellikle eğitim fakültesinden mezun olacak öğretmen adaylarının namus algısı konusunu içeren zorunlu toplumsal dersi ile farkındalıklarının artırılması,

* Ebeveynlerin kadına ilişkin namus algısına ilişkin tutumlarının ölçülmesi ve ebeveynlere yönelik namus algısı konusunu da içeren toplumsal cinsiyete ilişkin eğitim programlarının geliştirilmesi,

* Okul öncesi dönemden başlayarak üniversite eğitimi dahil tüm zorunlu eğitimlerde toplumsal cinsiyet eğitime yer verilmesi,

* Gençlerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarını etkileyen faktörlerin derinlemesine incelendiği niteliksel araştırmalar yapılması,

*Gençlerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarını daha geniş çapta belirlemek ve bölgesel farklılıkları ortaya çıkarmak için ülkemizin 7 farklı coğrafi bölgesinde çalışmalar planlanıp, uygulanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- [1]. Abu-Odeh, L. (2015). Arap toplumlarında namus cinayetleri ve toplumsal cinsiyet inşası. P. İlkaracan (Eds.). *Müslüman toplumlarda kadın ve cinsellik* içinde (ss. 243-264). İstanbul: İletişim Yayınları.
- [2]. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2015). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- [3]. Akkoç, F. (2007). *Töre ve namus cinayetlerinin sebep sonuç ilişkisinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Polis Akademisi, Ankara.
- [4]. Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi. (2008). İnsanlığın namus lekesi: Töre cinayetleri. *Ankara Barosu Dergisi*, 4, 17-19.
- [5]. Arat, N. (2010). *Feminizmin ABC’si*. İstanbul: Say Yayınları.
- [6]. Atış, F. (2010). *Ebelik/Hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- [7]. Bayram, D., & Işıldak, Z. (Ed.). (2014). *Adaletin cinsiyeti erkek şiddeti ile mücadelede hukuki deneyimler*. İstanbul: Mor Çatı Yayınları.
- [8]. Berktaş, F. (2010). *Tarihin cinsiyeti*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- [9]. Berktaş, F. (2009). *Tek tanrılı dinler karşısında kadın: Hıristiyanlıkta ve İslamîyette kadının statüsüne karşılaştırmalı bir yaklaşım*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- [10]. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu. (2005). *Türkiye’deki namus cinayetlerinin dinamikleri: Eylem programı için öneriler, sonuç raporu*. Ankara: Filiz Kardam.
- [11]. Butler, J. (2010). *Cinsiyet belası, feminizm ve kimliğin altüst edilmesi*. (Çev. B. Ertür). İstanbul: Metis Yayıncılık (Özgün çalışma 2005).
- [12]. Cindoğlu, D. (2015). Modern Türk tıbbında bekâret testleri ve suni bekâret. P. İlkaracan (Eds.). *Müslüman toplumlarda kadın ve cinsellik* içinde (ss. 115-132). İstanbul: İletişim Yayınları.
- [13]. Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği. (2007). *Bilgilendirme dosyası 5: Kadın cinselliği*. İstanbul: Şahika Yüksel, Dilek Cindoğlu.
- [14]. Dinçer, Ö. (2007). *Namus ve bekâret: Kuşaklar arasında değişen ne? İki kuşaktan kadınların cinsellik algıları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- [15]. Donovan, J. (2010). *Feminist teori*. (Çev. A. Bora, M. A. Gevrek ve F. Sayılan). İstanbul: İletişim Yayınları (Özgün çalışma 1985).
- [16]. Erenoğlu, R. (2008). *Gazi Üniversitesi öğrencilerinin töre-namus cinayetleri hakkındaki görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- [17]. Ertürk, Y. (2015). *Sınır tanımayan şiddet: Paradigma, politika ve pratikteki yönleriyle kadına şiddet olgusu*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- [18]. Gültekin, M.N. (2012). Dişi bedenler erkek düşünceler mi? Değişen geleneksel köy toplumsal yapısında kadınlar, erkekler ve ataerkil değerler. *İnsanbilim Dergisi*, 1(1), 38-55.
- [19]. Gürsoy, E., & Arslan, H. (2011). Üniversite öğrencilerinde kadına ilişkin "namus" anlayışı tutum ölçeği (KİNATÖ) geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 3, 28-37.
- [20]. Gürsoy, E., & Arslan Özkan, H. (2014) Türkiye'de üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin "namus" algısı. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, (5) 3, 149-159. doi: 10.5505/phd.2014.18480
- [21]. Gürsoy, E. (2009). *Üniversite son sınıf öğrencilerinin kadına ilişkin "namus" anlayışı ile ilgili tutumları (Ankara örnekleme)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- [22]. Hirata, H., Laborie, F., Doare, H. & Senotier, D. (2007). *Eleştirel feminizm sözlüğü*. (Çev. G. Acar-Savran). İstanbul: Kanat Kitap (Özgün çalışma 2000).
- [23]. Işık, R., & Sakallı-Uğurlu, N. (2009). Namusa ve namus adına kadına uygulanan şiddete ilişkin tutumlar ölçeklerinin öğrenci örneklemeyle geliştirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 16-24.
- [24]. Işık, S.N. (2009). 1990'larda kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele hareketi içinde oluşmuş bazı gözlem ve düşünceler. A. Bora ve A. Günel (Eds.). *90'larda Türkiye'de feminizm içinde* (ss. 41-72). İstanbul: İletişim Yayınları.
- [25]. İlkaracan, P. (2015). Giriş: Müslüman toplumlarda kadın ve cinsellik. P. İlkaracan (Eds.). *Müslüman toplumlarda kadın ve cinsellik içinde* (ss. 11-32). İstanbul: İletişim Yayınları
- [26]. İlkaracan, P. (2015). Türkiye'nin doğu bölgelerinde kadın cinselliği bağlamının incelenmesi. P. İlkaracan (Eds.). *Müslüman toplumlarda kadın ve cinsellik içinde* (ss. 133-150). İstanbul: İletişim Yayınları
- [27]. *İnsan Hakları Başkanlığı töre ve namus cinayetleri raporu* (t.y.). 10 Ocak 2013 tarihinde http://tihek.gov.tr/www/files/tore_namus_cinayetleri_raporu_06_08_2008.pdf adresinden alınmıştır.

- [28]. İsen, G., ve Batmaz, V. (2006). *Ben ve toplum*. İstanbul: Salyangoz Yayınları.
- [29]. Kadın Merkezi Eğitim Üretim Danışma ve Dayanışma Vakfı (2005). *Suçlu kim? Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde 'namus' kisvesi altında işlenen cinayetler ile mücadelede kalıcı yöntemler geliştirme projesi 2005 raporu*. Diyarbakır: AYTEKİN SİR.
- [30]. *Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü aile içi şiddetle mücadele el kitabı* 02 Mayıs 2017 tarihinde <http://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/aismelkitabı.pdf> adresinden alınmıştır.
- [31]. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. (1998). *Cumhuriyet'in 75. yılında Türkiye'de kadının durumu*. Ankara: Takav Matbaacılık Yayıncılık.
- [32]. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). *Kadın sığınmaevleri kılavuzu*. Ankara: Sultan Karataş, Ülker Şener, Nur Otaran.
- [33]. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). *Kadının statüsü ve sağlığı ile ilgili gerçekler*. Ankara: Ayşe Akın.
- [34]. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2016). *Kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planı (2016-2020)*. Ankara: Uluslararası Pirireis Kültür Ajansı.
- [35]. *Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele ulusal eylem planı 2007-2010* 08 Mayıs 2017 tarihinde <http://www.kadininstatusu.gov.tr/data/54295027369dc32358ee2bb4/kadinayonelikaileicisid detlemucadeleulusaleyplemlani.pdf> adresinden alınmıştır.
- [36]. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). *Toplumsal cinsiyet eşitliği ulusal eylem planı 2008-2013*. Ankara: Fersa Ofset.
- [37]. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2006). *Töre ve namus cinayetleri ile kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan TBMM Araştırma Komisyonu raporu*. Ankara: Can Ofset Matbaa.
- [38]. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. (1996). *Medyada cinsiyetçilik*. Ankara: Nilüfer Timisi.
- [39]. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. (1997). *Siyasal yaşam ve kadınlara destek politikaları*. Ankara: Serpil Sancar Üşür.
- [40]. Kadın ve Demokrasi Derneği. (2014). *Değişen Türkiye'de kadın: Türkiye'de kadının sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasal durumu*. İstanbul: Havva Çaha, E. Sare Aydın, Ömer Çaha.

- [41]. Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). *Günümüzde insan ve insanlar, sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- [42]. Kandiyoti D. (2011). Ataerkil örüntüler: Türk toplumunda erkek egemenliğinin çözümlenmesine yönelik notlar. Ş. Tekeli (Eds.). *1980'ler Türkiye'sinde kadın bakış açısından kadınlar* içinde (ss.327-340). İstanbul: İletişim Yayınları.
- [43]. Kavuran, E. (2011). *Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine bakışlarının belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- [44]. MacKinnon, C. A. (2003). *Feminist bir devlet kuramına doğru*. (Çev. T. Yöney ve S. Yücesoy). İstanbul: Metis Yayıncılık (Özgün çalışma 1989).
- [45]. Mernissi, F. (2015). Bekâret ve ataerki. P. İlkaracan (Eds.). *Müslüman toplumlarda kadın ve cinsellik* içinde (ss. 99-113). İstanbul: İletişim Yayınları.
- [46]. Mihçioğur, S., & Akın A. (2015). Flört şiddeti - "Şiddet'li sevgi". *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 2, 9-15.
- [47]. Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). *Medyada töre ve namus cinayetlerinin yansımaları, veliler ve öğrenciler üzerindeki etkileri*. Ankara: Serap Akçaoğlu Saydım.
- [48]. Moroğlu, N. (2012). *Kadına yönelik şiddetin önlenmesi 6284 sayılı yasa ve İstanbul Sözleşmesi*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 99, 357-380. 11 Mayıs 2017 tarihinde <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99-1169> adresinden alınmıştır.
- [49]. Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (2007, Aralık). *2007 Türkiye gençlerde cinsel sağlık ve üreme sağlığı araştırması*. Ankara: Hilal Özcebe, Turgay Ünalın, A. Sinan Türkyılmaz, Yadigar Coşkun
- [50]. Pervizat, L. (2005). *Uluslararası insan hakları bağlamında namus cinayetleri: Kavramsal ve hukuksal boyutu ve Türkiye özelinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- [51]. Sancar, S. (2016). *Erkeklik: İmkansız iktidar: Ailede, piyasada ve sokakta erkekler*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- [52]. Sancar, S. (2007). Feminizm: Ataerkil iktidarın eleştirisi. H.B. Örs (Eds.). *19.yy'dan 20.yy'a modern siyasal ideolojiler* içinde (ss. 413-475). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- [53]. Sancar, S. (2014). *Türk modernleşmesinin cinsiyeti: Erkekler devlet, kadınlar aile kurar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- [54]. Sayılan, F. (2011). Ataerkilliğin ideolojik ve kurumsal bağlantıları: Milliyetçilik, devlet ve islam: Kurtulmuş ama özgürleşmiş mi?. D. Kandiyoti (Eds.). *Cariyeler, bacılar, yurttaşlar: Kimlikler ve toplumsal dönüşümler içinde* (ss. 71-91). İstanbul: Metis Yayıncılık.
- [55]. Sis Çelik, A., Pasinlioğlu, T., Tan G. ve Koyuncu, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 3, 181-186.
- [56]. Şimşek, M., Akgemci, T. ve Çelik, A. (2010). *Davranış bilimleri*. Ankara: ÖzBaran Ofset Matbaacılık.
- [57]. *Türk Dil Kurumu Türkçe sözlük* (10th ed.). (2005). Ankara: 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası.
- [58]. Türkmenoğlu, D. (2016). *Hemşirelik öğrenimi gören birinci ve son sınıf üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- [59]. Ünkap, Ö. (2009). *Türkiye’de namus adına işlenen cinayetler: Mücadele ve kazanımlar Kamer örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- [60]. Vargün B. (2002). *Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi öğrencileri arasında bir kültür derneği olarak bekalet kavramının sosyal antropolojik açıdan incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- [61]. Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu S., Eroğlu K. & Taşkın, L. (2007). Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 14(2), 26-38
- [62]. Vefikuluçay Yılmaz, D., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., & Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1, 775-792
- [63]. Yirmibeşoğlu V. (2007). *Töre ve namus gerekçesiyle işlenen cinayetler: Toprağa düşen sevdalar*. İstanbul: Hürriyet Yayıncılık.
- [64]. Yörükoğlu, A. (1992). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- [65]. Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara’da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe

[66]. Zeyneloğlu, S., Vefikuluçay, D., Erdost, T., Temel, F. ve Aslan, D. (2007). Ankara'da hemşirelikte lisans eğitimi veren iki üniversitenin birinci ve dördüncü sınıfında okuyan öğrencilerin flört şiddetine maruz kalma ve uygulama durumları ile flört şiddetine ilişkin görüşlerin belirlenmesi. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 3, 67-75.

EKLER

Ek 1.

ANKET FORMU

Anket No

Değerli Arkadaşlar,

*Bu çalışma; üniversite öğrencilerinin **kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutumlarının** belirlenmesi amacıyla planlanmıştır. İlk sayfada yer alan sorular kişilerin kendileri ile ilgili bilgi sorularıdır. Anket sorularına ve ölçek ifadelerine vereceğiniz yanıtlar araştırmanın sonuçları ve niteliği açısından çok önemli olup başka herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır. Toplamda 14 Anket sorusu ve 25 Ölçek sorusu bulunmakta olup; uygulama süresi ortalama 20 dakikadır. Cevaplarınızdan doğru şekilde yararlanılabilmesi için, tüm ifadelerin boş bırakılmadan işaretlenmesi gerekmektedir. Bu değerlendirmeyi yaparken samimi ve açık olmanız çalışmanın sonuçlarının doğruluğu ve objektifliği açısından önemlidir. Lütfen adınızı soyadınızı yazmayınız.*

1.Okumakta olduğunuz fakülte/yüksekokul ve bölüm nedir?

Fakülte/Yüksekokul Bölüm

2.Kaçıncı sınıftasınız?

3.Cinsiyetiniz nedir? K E

4.Yaşınız kaçtır?

5. Medeni durumunuz nedir? Bekar Evli Birlikte Yaşıyor Diğer

6.Doğum yeriniz hangi kategoriye girer?

İl İlçe Köy Diğer.....

7.En uzun yaşadığınız yerleşim yeri aşağıdakilerden hangisidir?

İl (açık yazınız) İlçe Köy Diğer

8.Mezun olduğunuz lise hangisidir? Normal Lise Anadolu, Süper, Fen Lisesi

Özel Lise/Kolej Meslek Lisesi İmam Hatip Lisesi Diğer

9.Halen barındığınız yer hangisidir? Kredi Yurtlar Kurumu Yurdu Özel Yurt Evde

Aileyle Evde Tek Başına Evde Arkadaşlarla Diğer

10. Kaç kardeşiniz var?

Kardeşim yok 1 2 3 4 5 6 ve üzeri

11. Aile tipiniz aşağıdakilerden hangisiyle uyumludur?

Çekirdek aile Geniş aile Diğer

12. Annenizin öğrenim durumu nedir? Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul mezunu

Ortaokul mezunu Lise mezunu Yükseköğretim

13. Babanızın öğrenim durumu nedir? Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul mezunu

Ortaokul mezunu Lise mezunu Yükseköğretim

14. Ailenizin gelir seviyesi nasıldır?

Gelir giderden az Gelir gider denk Gelir giderden fazla

Ek 2.

KADINA İLİŞKİN “NAMUS” ANLAYIŞI TUTUM ÖLÇEĞİ (KİNATÖ)

İfade No	Aşağıda yer alan ifadelerden hiçbirinin kesin doğru bir cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi (bireysel) görüşünüzü yansıtmalıdır. Her bir cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatlice okuyunuz, sonra cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğunuza karar veriniz ve o seçeneği işaretleyiniz. NOT: Tutum cümlelerinde geçen “ <u>Kadın</u> ” kelimesi; evli, bekar ya da ayrılmış bütün kadınları kapsamaktadır. MERKAM	Tamamen Katlıyorum	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Her genç kızın karşı cinsten duygusal arkadaşı olması doğaldır.					
2	Namus konusunda kadınlar çok ağır baskılar altındadır.					
3	Kadının namusunu babası, erkek kardeşi vb, evlenince kocası korumalıdır.					
4	Kadına ilişkin geleneksel namus anlayışı kadının ruh sağlığını olumsuz etkiler.					
5	Kadının bakireliği erkeğin kadına olan güvenini pekiştirir.					
6	Kadın namusuna ilişkin geleneksel bakış açısı değişmedikçe yasaların değişmesi çözüm olmaz.					
7	Namuslu bir kadın, evlenmeden önce cinsel birliktelik yaşamamalıdır.					
8	Toplumsal ahlakının korunması adına bazı durumlarda kadınların cezalandırılması gereklidir.					
9	Bir kadının erkek doktora muayene olması namusu açısından bir sakınca doğurmaz.					
10	Kadının namusu korunursa aile namusu korunmuş olur.					
11	Bir kızın bir erkekle flört etmesinde bir sakınca yoktur.					
12	Bir kız/kadın hava kararmadan evinde olmalıdır.					
13	Toplumsal baskı olmasa kadına yönelik bu kadar namus cinayeti işlenmez.					
14	Namuslu bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkmamalıdır.					
15	Kadına yönelik namus cinayetleri bu ülkenin yüz karasıdır.					
16	Bir kızın sevdiği biriyle cinselliği yaşaması namussuzluk değildir.					
17	Namuslu bir kadın babasının, eşinin izni olmadan çalışmamalıdır.					
18	Açık giyinen kadının namusundan şüphe edilmesi doğru değildir.					
19	Kadın boşansa dahi çocuğu varsa eski kocasının namusu sayılır.					
20	Bekaret kadın namusunun simgesidir.					
21	Bir kadının yabancı erkeklerle el sıkışması namusuna zarar vermez.					
22	Kadın istiyorsa evlenmeden beraberlik yaşayabilmelidir.					
23	Hiç kimse kadının namus bekçisi değildir.					
24	Bir kadının erkek arkadaşlarıyla gezip dolaşması namusunu lekelemez.					
25	Bir kadın kocasının sözünden çıkmamalıdır.					

Ek 3.

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Karar Tarihi	Toplantı Sayısı	Karar Sayısı
11/08/2016	14	246

Mersin Üniversitesi İçel Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Doğum ve Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anam Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ'ın sorumluluğunda yapılması tasarlanan "Üniversite Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kadına İlişkin Namus Anlayışı ile İlgili Tutumları (Mersin Üniversitesi Örnekleme)" adlı araştırma için hazırlanmış olan ve 22/07/2016 tarihinde sunulan Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar İçin Başvuru Formu ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş, araştırmanın yürürlükte olan ilgili yasal düzenlemelere uyularak yürütülmesi ve sonuçlandırılması koşulu ile gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına toplantıya katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.

İmza
Prof. Dr. Bahar TUNÇTAN
Başkan

İmza
Prof. Dr. Selma ÜNAL
Başkan Yardımcısı

İmza
Prof. Dr. Fatma Özlem KANDEMİR
Üye

İmza
Prof. Dr. Olgu HALLIOĞLU KILINÇ
Üye

İmza
Prof. Dr. Murat BOZLU
Üye

İmza
Prof. Dr. Mehmet Sami SERİN
Üye

İmza
Prof. Dr. Bahar TAŞDELEN
Üye

İmza
Prof. Dr. Sabire YURTSEVER
Üye

(Katılmadı)
Doç. Dr. Nimet KARAGÜLLE
Raportör

İmza
Doç. Dr. Gamze ÖZÇÜRÜMEZ BİLGİLİ
Üye

İmza
Yrd. Doç Dr. M. Türkan IŞIK ERER
Üye

İmza
Yrd. Doç. Dr. Nalan TİFTİK
Üye

İmza
Uzm. Dr. Özge KURMUŞ
Üye

İmza
Hürrem Betül LEVENT ERDAL
Üye

İmza
Lale DAĞLI
Üye

Prof. Dr. Bahar TUNÇTAN
Başkan
ASLI GİBİDİR

Ek 4.

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Şube Müdürlüğü

Mersin Üniversitesi - YAZI İŞLERİ
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
Tarih: 30.09.2016 09:50
Sayı: 15302574-605.01-
E.00000223598

E.00000223598

Sayı : 15302574-605.01
Konu : Burcu ŞANLI'nın Anket Uygulama
İzni

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 29.09.2016 tarihli ve 43390996-730.08.03/00000222921 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda belirtilen, Enstitünüz Kadın Araştırmaları Ana Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Burcu ŞANLI'nın "Üniversite Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kadına İlişkin Namus Anlayışı ile İlgili Tutumları (Mersin Üniversitesi Örnekleme)" başlıklı tez çalışması kapsamındaki anketleri Üniversitemizde öğrenim gören öğrencilere uygulaması Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ali KAYA
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Adres:MEÜ Çiftlikköy Kampüsü
33343 Yenişehir/MERSİN
E-posta:eminekurt@mersin.edu.tr
Telefon: +90 3610001 - 3724

Ayrıntılı bilgi için:Şef Emine KURT
Fax: +90 3610073
Elektronik ağ:www.mersin.edu.tr

1 / 1

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.mersin.edu.tr> adresinden bb39dc0d-86a8-4069-a5db-835b4fea45e0 kodu ile erişebilirsiniz. Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Ek 5.

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Araştırmanın Açık Adı: Üniversite Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kadına İlişkin Namus Anlayışı İle İlgili Tutumları (Mersin Üniversitesi Örnekleme)

Sorumlu Araştırmacı : Doç. Dr. Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ, Yüksek Lisans Öğr. Burcu ŞANLI

Merkezin Adı : Mersin Üniversitesi Yenişehir ve Çiftlikköy Kampüsü'ne bağlı fakülte ve yüksekokullar

Bu çalışmada, üniversitede öğrenim gören birinci ve son sınıf öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarının belirlenmesi amacıyla bir araştırma yapacağız. Araştırmanın verileri, katılımcıların tanıtıcı bilgilerine yönelik hazırlanan anket soruları ile kadına ilişkin namus algısına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla uygulanacak olan "Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanacaktır. Araştırmada kullanılan veri toplama formlarında toplamda 14 anket sorusu ve 25 ölçek sorusu bulunmakta olup; uygulama süresi ortalama 20 dakikadır. Bu araştırma toplam yedi ay sürecektir. Ayrıca, bu çalışmaya sizden başka Mersin Üniversitesi Yenişehir ve Çiftlikköy Kampüsü'ne bağlı fakülte ve yüksekokullarda lisans öğrenimi gören birinci ve son sınıf öğrencilerin %30'u katılacaktır.

Bu çalışmaya sizin de katılmanı istiyoruz, ancak katılmaya karar vermeden önce bazı şeyleri bilmeniz ve anlamamız gerekiyor. Size öncelikle çalışma sırasında neler olacağı açıklanacaktır. Size söylenen her şeyi anladıktan sonra bu çalışmaya katılıp katılmayacağınıza karar vermelisiniz.

Araştırmacılar size bilgileri dikkatli bir şekilde okuyacaktır. Çalışmaya katılmaya "evet" dersanız ve isterseniz bu formu imzalayabilirsiniz. Çalışmaya katılmayı ya da katılmamayı seçebilirsiniz. İstemediğiniz zaman çalışmadan ayrılabilirsiniz.

Eğer çalışma sırasında size anlatıldığından farklı bir durum gelişirse size hemen haber verilecektir. O zaman da istediğinizde araştırmacılara çalışmadan ayrılmak istediğinizi söyleyebilirsiniz. Kimse sizi zorlayamaz.

Bu çalışmaya neden ben seçildim?

Mersin Üniversitesi Yenişehir ve Çiftlikköy Kampüsü'ne bağlı fakülte ve yüksekokullarda lisans öğrenimi gören birinci ve son sınıf öğrencilerinden biri olduğunuz için bu çalışmaya katılmanız istenmektedir.

Bu çalışmaya katılmamın yararları nelerdir?

Bu çalışmaya katılmanız durumunda kampüs yaşantısının ve örgün eğitimin öğrencilere pozitif yönde etkisi ile üniversitenin birinci ve son yılındaki öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili tutumlarının karşılaştırmalı olarak ortaya konmasına yardımcı olacak bilgiler edinmeyi umuyoruz.

Bu çalışmaya katılmak zorunda mıyım?

Bu çalışmaya katılıp katılmamak isteğinize bağlıdır. Kararınızı vermeden önce, bu araştırmaya katıldığınız için size para veya hediye verilmeyeceğini bilmeniz gerekir. Şimdi "evet" desanız de, istediğiniz zaman "istemiyorum" diyerek bu araştırmadan çıkabilirsiniz. Bunu yalnızca araştırmacılara söylemeniz yeterlidir.

Bu çalışmaya katıldığımı başkaları da bilecek mi?

Sizin dışınızda araştırma ekibindeki kişiler ile araştırmanın yapılmasına onay ve izin verecek olan Etik Kurul ve Sağlık Bakanlığı gibi kurumlar bu çalışmaya katıldığınızı bilecektir. Ancak, çalışmanın her aşamasında olduğu gibi çalışmanın sonuçları yayınlanırken bile bütün bilgileriniz gizli tutulacaktır. Bu form sizin tarafınızdan imzaladığınızda sizinle ilgili bütün bilgilere ulaşabileceksiniz.

Ne yapmak zorundayım?

Şimdi sizden bu araştırmaya katılmak istediğinize ilişkin imza atmanız istenecektir. Bu size açıklandığı haliyle çalışmaya özgürce katıldığınızı gösterecektir. Bu imzaladığınız kağıdın birisi de sizde kalacaktır.

Canınızı sıkan veya merak ettiğiniz bir şey olursa mesai saatleri içinde 03243610001-4215 numaralı iş telefonundan araştırmacı Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ'ı ya da 05347405949 numaralı cep telefonundan araştırmacı Burcu ŞANLI'yı arayabilir ve istediklerinizi sorabilirsiniz.

Olur verme beyanı

Toplam iki sayfa olan bu formdaki tüm açıklamaları bana okundu. Bana yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırmayla ilgili yazılı ve sözlü açıklama Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ ve Burcu ŞANLI adlı araştırmacılar tarafından yapıldı. Bu araştırmanın amacını ve ne yapılacağını anladım. Bu çalışmada istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabileceğimi, kimlik bilgilerimin gizli tutulacağını ve imzaladığım bu formun bir kopyasının bana verileceğini biliyorum. Bu araştırmaya hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın gönüllü olarak katıldığımı kabul ediyorum.

Gönüllünün

Adı Soyadı :
Tarih (Gün/Ay/Yıl) :
İmzası :
Adresi :
Telefon numarası :

Formdaki bilgileri vererek gerekli açıklamaları yapan ve olur alan araştırmacının

Adı Soyadı :
Tarih (Gün/Ay/Yıl) :
İmzası :
Adresi :
Telefon numarası :

Araştırmaya onay veren Etik Kurulun

Adı : Mersin Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu
Adresi : Mersin Üniversitesi Çiftlikköy Kampüsü Prof. Dr. Uğur ORAL Kültür
Merkezi 1. Kat Etik Kurullar Odası 33343, Yenişehir, Mersin
Telefon numarası : 0 324 361 00 01 / 4417

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Burcu ŞANLI
Doğum Tarihi : 07.10.1986
Doğum Yeri : Tarsus/Mersin
E-mail : ozelburcu@hotmail.com
Telefon : 05357405949
Öğrenim Durumu : Yüksek Lisans
Yabancı dil : İngilizce

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Yüksek Lisans	Kadın Araştırmaları	Mersin Üniversitesi	2011-2017
Lisans	Uluslararası İlişkiler	İstanbul Üniversitesi	2004-2009
Lise	Eşit Ağırlık	Tarsus Mustafa Kemal Anadolu Lisesi	1997-2004